

לקוטי תורה • פרשת במדבר • מאמר 1

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד וגו'

”הווי דיבר אל משה במדבר סיני”

”הרימו את ראש... לגולגלותם” פירושו להעלות את הרצון התחתון, שנולד מהבנתו האישית של האדם באלוקות, אל עצם הנשמה שמעליו, שבה מאיר הרצון העליון. רצון זה, שהתגלה במתן תורה, נמשך אל הנשמה באמצעות התורה: על ידי עליית הלוויים מלמטה והלבשת הרצון העליון בידי הכוהנים מלמעלה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/bamidbar/1

הנקודה

”הרימו את ראש... לגולגלותם” פירושו להעלות את הרצון התחתון, שנולד מהבנתו האישית של האדם באלוקות, אל עצם הנשמה שמעליו, שבה מאיר הרצון העליון. רצון זה, שהתגלה במתן תורה, נמשך אל הנשמה באמצעות התורה: על ידי עליית הלוויים מלמטה והלכשת הרצון העליון בידי הכהנים מלמעלה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר שואל מה פירוש ”הרמת הראש” במפקד שבספר כמדבר, ומדוע נצטוו עליה באוהל מועד. כשם שהגולגולת מקיפה את המוח, כך יש בנשמה רצון תחתון, שנולד מהתבוננותו של כל אדם בגדולת ה' בעולמות, ”לפי מה שמשער בלבבו”, ורצון עליון שמעל לשכל, שנולד מביטול הנשמה לפני עצמותו של ה'. עצם הנשמה אינו נכנס לעולם הגוף; הוא נשאר למעלה, קשור לשורשו. במתן תורה התגלה הרצון העליון הזה, והנשמות פרחו בכל דיבור. החטא מנתק את האדם משורש זה, כמו גוף שנכרת מראשו. התיקון הוא להעלות את הרצון התחתון אל ”גולגלותם”, באמצעות ספירת העומר ואוהל מועד — יחוד שלמעלה מהדעת, שמתגלה בתורה, ובפרט בתורה שבעל פה, ולמעלה ממנה. שתי עבודות מביאות לכך: הלוויים עולים מלמטה — גרשון, המגרש את הרע; מררי, המרירות; וקהת, האוסף את האדם כולו אל מקורו. הכהנים, בהנהגת אהרן, מלבישים את הרצון העליון במשנה.

מבנה

1	שני רצונות	11-2	כשם שהגולגולת מקיפה את המוח, כך יש בנשמה רצון תחתון, שנולד מהתבוננות בגדולת ה' בעולמות, כל אחד לפי מידתו, ורצון עליון שמעל לשכל, שנולד מביטול לפני עצמותו. הרצון העליון התגלה במתן תורה; הוא ”בטל רצונך” שבמסכת אבות והיציאה מכל הגבלה.
2	הראש שנכרת ותיקונו	31-4	”הרימו את הראש... לגולגלותם” פירושו לקשור את הרצון התחתון לעצם הנשמה שלמעלה, שממנה עלול החטא לנתק את האדם. התיקון בא באמצעות ספירת העומר ואוהל מועד — יחוד שלמעלה מהדעת, שמתגלה בתורה, ובייחוד בתורה שבעל פה, באמצעות עבודת הלוויים והכהנים.
3	גרשון, מררי וקהת	51-6	הלוויים מעלים את הנשמה מלמטה באמצעות הגבורות הקדושות: גרשון מגרש את הרע, מררי הוא המרירות שבחשבון נפש אמיתי, וקהת אוסף את האדם כולו אל מקורו והופך את המר למתוק. הכהנים, לעומת זאת, פועלים מלמעלה ומלבישים את הקדושה בששת סדרי המשנה.
4	אהרן והתורה	71	כיסופיו של האדם צריכים להיות לה' עצמו ולא לתורה בלבד, ובכל זאת עליו להכניסם אל התורה, ”בית אמיי”, באמצעות אהרן, כשם שדבר ה' מגיע לישראל באמצעות משה ואהרן. המאמר חותם במקורות מן המדרש ומן הזוהר על ”הרימו את הראש”.

הרצון התחתון רצון התחתון

הרצון שנולד מהבנתו האישית של האדם בגדולת ה', כפי שהוא ממלא את העולמות ומקיף אותם. הוא מעורר אהבה ויראה, אך האדם עדיין נשאר עם רצון משלו: "עשה רצונו כרצונך".

הרצון העליון רצון העליון

רצון שמעל לשכל, שנולד מביטול הנשמה לפני עצמותו של ה'. הוא מקיף את השכל כשם שהגולגולת מקיפה את המוח, התגלה במתן תורה ומלוכש בהלכות התורה.

מקיף מקיף

דבר שמקיף מדרגה ומשפיע עליה מבחוץ, בלי להיות כלול בתוכה. עצם הנשמה עומד מעל כוחותיה בבחינת מקיף ואינו נכנס לגוף.

נשיאת ראש נשיאת ראש

העלאת הרצון התחתון, ה"ראש", אל "גולגולתם" – שורש הנשמה שלמעלה, שבו מאיר הרצון העליון; זהו התיקון לנשמה שנותקה משורשה.

ונועדתי ונועדתי ונועדתי

"איוועד" ו"אהיה נודע": הקשר עם ה' באמצעות הדעת, לעומת יחוד עליון יותר הנובע מעצמותו ממש – "אני מי שאנכי". אוהל מועד הוא מקום היחוד העליון.

גרשון, מררי וקהת גרשון מררי קהת

שלוש מדרגות של גבורות קדושות אצל הלויים: גירוש הרע, מרירות של חשבון נפש אמיתי, ואיסוף האדם כולו אל מקורו, שבו המר נהפך למתוק.

כלות הנפש כלות הנפש

כיסופי הנשמה עד כלות, לשפוך את עצמה בחיק אביה; הדבר התגלה במתן תורה, כאשר "פרחה נשמתם".

קטע 1 • 11-2

שני רצונות

1 וידבר ה' אל משה במדבר סיני^{1,2,3} באוהל מועד וגו'. שאו את ראש וגו' לגלגלותם⁴ וגו'. להבין ענין נשיאת ראש ומה ענין פרשה זו אל אוהל מועד.

"הוי' דיבר אל משה במדבר סיני, באוהל מועד" וגו'. "שאו את ראש" וגו', "לגלגלותם" וגו'. יש להבין את ענין "נשיאת ראש", ומה הקשר בין פרשה זו לאוהל מועד.

המאמר פותח בפסוקים הראשונים של ספר במדבר, שבהם ה' מצווה את משה באוהל מועד למנות את עם ישראל. הביטוי "שאו את ראש" פירושו המילולי הוא "הרימו את הראש", והמניין נעשה "לגלגלותם"; אדמו"ר הזקן שואל מה פירושה של "נשיאת הראש" בנפש, ומדוע היא קשורה לאוהל מועד.

כי הנה כתיב נעשה אדם בצלמנו⁵ שכמו שיש ראש וגולגולת בגשמיות הגוף שהראש עיקרו המוח ועצם הגולגולת מקיפו, כן יש ברוחניות הנפש תלת מוחין שהם חב"ד [חכמה בינה ודעת] והרצון הנמשך מהם לקיום המדות⁶ וחיותן דאית רצון ואית רצון.⁷

שהרי נאמר: "נעשה אדם בצלמנו". כשם שבגוף הגשמי יש ראש וגולגולת — עיקר הראש הוא המוח, ועצם הגולגולת מקיפה אותו — כך גם ברוחניות הנפש יש שלושה מוחין, חכמה, בינה ודעת, והרצון הנמשך מהם כדי לקיים את המדות ולהעניק להן חיות. שכן יש רצון ויש רצון:

מכיוון שהאדם נברא "בצלם" ה', מבנה הגוף משקף את מבנה הנפש. הראש הגשמי מכיל את המוח, והגולגולת מקיפה אותו; בנפש יש שכל — חכמה, בינה ודעת — ורצון הנובע מן השכל הזה ומקיים את המדות ומעניק להן חיות. המילים המסיימות מכריזות שיש שני סוגי רצון.

אית רצון לתתא ואית רצון לעילא שהוא נקרא רצון העליון שהוא בבחינת מקיף על המוח.

יש רצון שלמטה ויש רצון שלמעלה, הנקרא רצון העליון, והוא בבחינת מקיף על המוח.

הרצון התחתון נובע מן ההבנה. הרצון העליון, לעומתו, אינו נוצר מן השכל כלל; הוא מקיף את השכל מלמעלה, כשם שהגולגולת מקיפה את המוח. מקיף הוא דבר המקיף מדרגה ומשפיע עליה מבחוץ, בלי שהיא מכילה אותו בתוכה.

וביאור ענין זה הנה כתיב נודע בשערים בעלה⁸ ופי' בזהר (פי' וירא דק"ג) לכל חד לפום שיעורא דילי [דיליה] כמו דמשער בלבו,¹⁰

וביאור העניין: נאמר "נודע בשערים בעלה", והזהר מפרש (פרשת וירא, דף ק"ג): "לכל אחד לפי המידה שלו, כפי שהוא מודד בלבו" —

כדי לבאר את הרצון הנולד מן ההבנה, אדמו"ר הזקן מביא את הפסוק על אשת חיל: "נודע בשערים בעלה". הזהר קושר בין "שערים" לבין "משער": כל אדם מכיר את ה', "בעלה", בהתאם למידה שהוא מסוגל לשער בלבו.

דהיינו ע"י שיעמיק ויתבונן בחב"ד [בחכמה בינה ודעת] שלו בגדולת א"ס ב"ה כפי עומק מחשבתו וכאשר יוכל שאת בלבו ע"י כן הוא מכיר את בוראו הכרה בלב לדבקה בו ית'.

כלומר, על ידי שיעמיק ויתבונן בחכמה, בבינה ובדעת שלו בגדולת אין סוף ברוך הוא, בהתאם לעומק מחשבתו ולמה שלבו מסוגל להכיל, הוא מכיר את בוראו בהכרה שכלב, כדי לדבוק בו יתברך.

להכיר את ה' "לפי המידה שלו" פירושו להתבונן באמצעות השכל האישי בגדולתו של אין סוף, בעומק שאליו מחשבתו מסוגלת להגיע ובמידה שלבו מסוגל להכיל. התוצאה אינה ידיעה מופשטת, אלא הכרה המורגשת בלב ומביאה את האדם לדבוק בה'.

הגם דלית מחשבה תפיסא ב"י [ביה] כלל^{11, 12} היינו ב"י [ביה] דוקא דהיינו בעצמותו ומהותו כביכול. אבל הנה זה כל האדם¹³ להתבונן במה

אף על פי ש"לית מחשבה תפיסא ביה כלל", הכוונה היא ל"ביה" דווקא, כלומר לעצמותו ומהותו, כביכול. אבל זה כל האדם: להתבונן במה

דברי תיקוני זוהר, "לית מחשבה תפיסא ביה כלל", עלולים להיראות כאילו הם שוללים התבוננות כזאת. אדמו"ר הזקן משיב שהם מתייחסים לעצמותו של ה' בלבד; הדבר שהאדם יכול ואף צריך להתבונן בו — "זה כל האדם", כלשון קהלת — הוא ה' כפי שהוא קשור לעולמות.

שהוא מהוה עולמות עליונים ותחתונים עד אין מספר ומחיה את כולם¹⁴ ומוציאם מאין ליש ומחדשם בטובו בכל יום¹⁵ ובכל רגע.

שהוא מהוה עולמות עליונים ותחתונים בלי מספר, מחיה את כולם, מוציא אותם מאין ליש ומחדש אותם בטובו בכל יום ובכל רגע.

נושא ההתבוננות הוא ה' כבורא: הוא מהוה מאין עולמות עליונים ותחתונים לאין מספר ומחיה את כולם, כלשון נחמיה: "ואתה מחיה את כולם". המילים "בטובו מחדש אותם בכל יום" מהדהדות את ברכת יוצר אור שלפני קריאת שמע בבוקר; המאמר מוסיף "בכל רגע", שכן הבריאה אינה פוסקת.

2 וכל אחד לפי מה שהוא משער בלבו יכול הוא להרחיב דעתו ולהלהיב לבו ונפשו לקשר נפשו בה' ולדבקה

וכל אחד, לפי מה שהוא משער בלבו, יכול להרחיב את דעתו ולהלהיב את לבו ונפשו, כדי לקשור את נפשו לה' ולדבוק

כל אדם, לפי מה שהוא יכול לתפוס בלבו, יכול להרחיב את הכנתו ולהלהיב את לבו ונפשו, כדי לקשור את נפשו לה' ולדבוק בו. זוהי הדרך הראשונה, ה"תחתונה", אל ה': באמצעות הכנתו של האדם עצמו.

בו כפי ערך עומק שכלו ותבונתו וכפי ריבוי ההתמדה והתשוקה שמעורר בלבו כל אחד לפי מה שהוא להתלהב ולהתלהט לדבקה בו ית'.

בו, בהתאם לעומק שכלו ותבונתו ובהתאם למידת ההתמדה והכמיהה שהוא מעורר בלבו — כל אחד לפי מה שהוא — להתלהט ולהתלהט בדבקות בו יתברך.

עוצמת ההתקשרות הזאת שונה מאדם לאדם. היא תלויה בעומק שכלו ותבונתו ובמידת ההתמדה והכמיהה שהוא מעורר בלבו; האש של כל אדם כוערת בהתאם למי שהוא.

והנה נודע הוא לשון נפעל כי שבחא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] הוא בעלה דמטרוניתא^{16, 17, 18} (ע' [עין]) בזהר שלח קס"ג ב' ¹⁹ ובפ' תזריע מ"ב ב' ²⁰ ובפ' אמור צ"ו ב' ועמ"ש לעיל פ' תשא ע"פ זה יתנו ²¹ כו') והנה, "נודע" הוא לשון סביל, שכן שבחו של הקדוש ברוך הוא, שהוא בעלה של המטרוניתא (ראו בזוהר, שלח, קס"ג ב', ובפרשת תזריע, מ"ב ב', ובפרשת אמור, צ"ו ב'; וראו מה שנכתב לעיל בפרשת כי תשא על הפסוק "זה יתנו" וכו'),

כעת מדייק אדמו"ר הזקן במילה "נודע": זו לשון סבילה, המתארת את ה' כמי שמביאים אותו לידי ידיעה. בזוהר, "בעלה" הוא הקדוש ברוך הוא, בעלה של המטרוניתא — השכינה — והפסוק מדבר בשבחו.

שנודע בשערים שהוא ית' הוא המשפיל את עצמו בהשתלשלות והתפשטות גדולתו ית' להיות נודע.

[הוא] בכך שהוא נודע בשערים: שהוא יתברך משפיל את עצמו באמצעות השתלשלות והתפשטות גדולה של גדולתו יתברך, כדי שיהיה נודע

שבחו של ה' הוא בכך שהוא משפיל את עצמו, באמצעות השתלשלות העולמות והתפשטות גדולתו, כדי שיוכלו לדעת אותו. "נודע בשערים" מתאר אפוא השפלה אלוקית, ולא רק הישג אנושי.

ע"י כן ונתפס בקרב איש ולב עמוק²² לפום מה דמשער בלבו דוקא כל חד וחד לפום ערך שיעורא דיליה²³ להמשיך ולקשר אליו ית' לדבקה בו.

ועל ידי כך נתפס בפנימיותו של האדם ובלב עמוק, "לפי מה שמשער בלבו" דווקא — כל אחד ואחד לפי המידה שלו — כדי להמשיך אליו יתברך ולקשור [את עצמו] אליו, לדבוק בו.

באמצעות השפלה זו יכול ה' להיתפס בעומק הפנימי של לב האדם, כל אחד לפי מידתו. האדם, מצדו, משתמש בהשגה הזאת כדי להתקרב לה' ולקשור את עצמו אליו.

(כי נודע הוא לשון התקשרות²⁴ כנודע) שבמקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו²⁵ כמ"ש במ"א.

(כי "נודע" הוא לשון התקשרות, כידוע.) [וזהו] ש"במקום שאתה מוצא גדולתו, שם אתה מוצא ענותנותו", כפי שנתבאר במקום אחר.

הסוגריים מוסיפים ששורש המילה "נודע", "ידיעה", מציין גם התקשרות, כפי שמבואר בתניא על דעת. מאמר חז"ל "במקום שאתה מוצא גדולתו, שם אתה מוצא ענותנותו" מבטא אותו רעיון: גדולתו של ה' מתגלה בכך שהוא משפיל את עצמו כדי שיהיה אפשר לדעת אותו.

והנה הרצון הנמשך מזה לקיום המדות אהבה ויראה שאהבה הוא לדבר שהוא כרצונו וכן להיפוך השנאה הוא לדבר שנגד רצונו

והנה, הרצון הנמשך מכך לקיום מדות האהבה והיראה — שהרי אוהבים דבר שהוא כרצונו, ולהפך, שונאים דבר שהוא נגד רצונו —

כעת מתאר אדמו"ר הזקן את הרצון התחתון: הרצון שנולד מן הידיעה הזאת ומקיים את האהבה והיראה. האדם אוהב את מה שהוא רוצה ושונא את מה שאינו רוצה, ולכן הרגשות תלויים ברצון.

והוא לפ"ע [לפי ערך] ההשגה וההשכלה בגדולתו ית' דממכ"ע [דממלא כל עלמין] וסוכ"ע כי ממנו נלקח רצון זה ולכן נק' רצון התחתון²⁶ שהוא למטה מן הדעת

הוא לפי מידת ההשגה וההבנה בגדולתו יתברך, בכך שהוא ממלא כל עלמין וסוכב כל עלמין, שכן ממנו נלקח רצון זה. לכן הוא נקרא הרצון התחתון, שהוא למטה מן הדעת.

רצון זה נמדד לפי הבנת האדם את גדולת ה', כפי שהוא ממלא את כל העולמות ומקיף את כל העולמות, שכן הרצון נובע מהבנה זו. מאחר שהוא נולד מן השכל, הוא נקרא הרצון התחתון, "למטה מן הדעת".

אבל אית רצון לעילא שהוא למעלה מעלה מן הרצון הנולד מן הדעת והשכלה שנתפס ומשיג בשכלו ובינתו ענין התפשטות גדולתו של הקב"ה שהוא ממכ"ע [דממלא כל עלמין] וסוכ"ע

אבל יש רצון למעלה, שהוא נעלה לאין ערוך מן הרצון שנולד מדעת ומהשכלה, שבהם האדם תופס ומשיג בשכלו ובבינתו את התפשטות גדולתו של הקדוש ברוך הוא, כיצד הוא ממלא כל עלמין וסוכב כל עלמין;

הרצון העליון נעלה לאין ערוך מן הרצון שנולד כאשר האדם תופס בשכלו כיצד גדולת ה' מתפשטת בעולמות, ממלא את אותם ומקיפה אותם. הוא אינו תוצר של הבנה כלל.

אלא נמשך מבחי' ביטול השגתו והשגת כל הנבראים לגבי מהותו ועצמותו ית' מפני רוממותו עד אין קץ דלית מחשבה תפיסא ב' [ביה] כלל והוא למעלה מבחי' ההשגה וגדר השכלה ועי' תתעורר הנפש לצאת מנרתיקה

אלא הוא נמשך מבחינת ביטול השגתו והשגת כל הנבראים מול מהותו ועצמותו יתברך, מפני רוממותו שאין לה קץ, שהרי "לית מחשבה תפיסא ביה כלל", והוא למעלה מבחינת ההשגה ומגדרי ההשכלה. על ידי כך תתעורר הנפש לצאת מנרתיקה,

אלא שהוא נובע מן ההכרה שהשגתו של האדם, וכן השגתו של כל נברא, בטלה מול עצמותו של ה', שאותה שום מחשבה אינה יכולה לתפוס. הכרה זו מעוררת את הנפש "לצאת מנרתיקה", כלומר לחרוג מגבולות לבושיה.

והוא בחי' תשוקה וכלות הנפש ממש להשתפך אל חיק אביה הוא מהותו ועצמותו ית' דכולא קמ' [קמיה] כלא חשיבא²⁷ ממש ולא שייך לומר ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע

זוהי בחינת תשוקה וכלות הנפש ממש, להשתפך אל חיק אביה, שהוא מהותו ועצמותו יתברך, שלגביו הכול נחשב ממש כלא, ולא שייך לומר עליו שהוא ממלא כל עלמין וסוכב כל עלמין,

זוהי כמיהה עזה כל כך, שהנפש מוכנה לכולות ולהשתפך אל חיק אביה — אל עצמותו של ה' ממש. מול עצמות זו כל המציאות נחשבת לאין, ולכן אפילו הביטויים "ממלא כל עלמין" ו"סוכב כל עלמין" אינם שייכים לגביה.

אלא בזיו וההארה מאור א"ס ב"ה המאיר ומחיה כל עלמין והוא בחי' מלכות א"ס ב"ה כמ"ש מלך יחיד חי העולמים²⁸ וכתוב מלכותך מלכות כל עולמים²⁹

אלא על הזיו וההארה מאור אין סוף ברוך הוא, המאיר ומחיה את כל העולמות. זוהי בחינת מלכות אין סוף ברוך הוא, ככתוב: "מלך יחיד חי העולמים", ונאמר: "מלכותך מלכות כל עולמים".

ביטויים אלה מתארים רק את הזיו הנמשך מאור אין סוף ומחיה את העולמות. זיו זה נקרא מלכות אין סוף, כפי שנאמר בברכת ישתבח "מלך... חי העולמים", ובתהילים "מלכותך מלכות כל עולמים": מלכות מבטאת קשר עם העולמות.

אבל הוא לבדו הוא לא בגדר ממלא כל עלמין ולא בגדר סוכב כל עלמין ולית מחשבה תפיסא ב' [ביה] כלל כי אתה הוא קודם שנברא³⁰ העולם ואתה הוא כו'

אבל הוא לבדו אינו בגדר ממלא כל עלמין ואינו בגדר סוכב כל עלמין, ו"לית מחשבה תפיסא ביה כלל", שהרי "אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא" וכו',

ה' עצמו נעלה משתי הבחינות הללו, ושום מחשבה אינה יכולה לתפוס אותו. כפי שנאמר בתפילת שחרית: "אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא" לאחר שנברא העולם — הבריאה אינה מחוללת בו שינוי.

כְּנִיִּל וְאֲנִי הוּיִיָּהּ לֹא שְׁנִיתִי³¹ כְּתִיב וְתִשְׁקָה נִפְלְאָה³² זֶה וּרְצוֹן זֶה נִמְשָׁךְ לְנִשְׁמוֹת וְהַאִיר בְּהַתְגַּלּוּת עַל נִפְשָׁם בְּחַג הַשְּׁבֻעוֹת עַל יְדֵי מִתֵּן תּוֹרָה בְּעֶשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת כְּמֵאֲרִזִּיל [כְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָּה] שֶׁעַל כָּל דְּבוֹר וּדְבוֹר³³ פִּרְחָה נִשְׁמַתָּן

כְּאִמּוֹר לְעִיל, וְכַתּוּב: "אֲנִי הוּיִיָּהּ לֹא שְׁנִיתִי". תִּשְׁקָה מוֹפְלָאָה זֶה וּרְצוֹן זֶה נִמְשָׁכוֹ אֶל הַנִּשְׁמוֹת וְהַאִירוּ בְּגִלּוֹי בְּנִפְשָׁן בְּחַג הַשְּׁבֻעוֹת, כְּאִמְצָעוֹת מִתֵּן תּוֹרָה בְּעֶשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת, כְּפִי שֶׁאִמְרוּ חֲז"ל שֶׁעַל כָּל דְּבוֹר וּדְבוֹר פִּרְחָה נִשְׁמַתָּן.

הַפְּסוֹק בְּמֵלֶאכִי "אֲנִי הוּיִיָּהּ לֹא שְׁנִיתִי" מְבַטֵּא אֶת אוֹתוֹ רַעֲיוֹן. הַכְּמִיָּה הַמוֹפְלָאָה שֶׁל הַרְצוֹן הָעֲלִיוֹן נִמְשָׁכָה אֶל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל וְהַתְגַּלְתָּהּ בְּהֵן בְּגִלּוֹי בְּמִתֵּן תּוֹרָה בְּחַג הַשְּׁבֻעוֹת; מִשּׁוֹם כֵּךְ אִמְרוּ חֲז"ל שֶׁעַל כָּל אֶחָד מֵעֶשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת פִּרְחָה נִשְׁמַתָּן.

וְהֵיִינוּ שֶׁהַדְּבוֹר הִיָּה מִמְשִׁיךְ לָהֶם תִּשְׁקָה זֶה שֶׁהַדְּבוֹר הוּא הַמְשָׁכָה מִמֵּהוּתוֹ וְעִצְמוֹתוֹ יְתִי לְנִשְׁמָתוֹ [לְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל] (וְעִמְשִׁיִּל [וְעִיֵּין מֵה שְׁכַתּוֹב לְעִיל] פִּי יִתְרוֹ בְּדִ"ה מֵרֵאִיָּהֶם וּמַעֲשִׂיָּהֶם³⁴ וּמִי"ש עִ"פ וְאֵהִי [וְאֵהִיָּה] אֲצִלוֹ אִמּוֹן)³⁵

וְזֶהוּ שֶׁהַדְּבוֹר הַמְשִׁיךְ לָהֶם תִּשְׁקָה זֶה, שֶׁכֵּן הַדְּבוֹר הוּא הַמְשָׁכָה מִמֵּהוּתוֹ וְעִצְמוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ לְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל (וְעִיֵּין לְעִיל, פִּרְשֵׁת יִתְרוֹ, כְּמֵאֲמַר הַמֵּתַחִיל "מֵרֵאִיָּהֶם וּמַעֲשִׂיָּהֶם", וְכֵן כְּמֵה שֶׁנִּכְתַּב עַל הַפְּסוֹק "וְאֵהִיָּה אֲצִלוֹ אִמּוֹן").

הַדְּבָרוֹת הָאֱלוֹקִיִּים בְּסִינִי הֵעִבִּירוּ לָעַם אֶת הַכְּמִיָּה הַזֹּאת, מִפְּנֵי שֶׁכָּל דְּבוֹר הִיָּה הַמְשָׁכָה מֵעִצְמוֹתוֹ שֶׁל ה' אֶל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. הַהֶעֱרָה שֶׁבְּסוֹגְרִיִּים מִפְּנֵה לְשֵׁנִי מֵאֲמָרִים נוֹסְפִים הַמִּפְתָּחִים אֶת הַרְעִיוֹן.

וְזֶהוּ אֲנִכִּי ה' אֱלֹהֶיךָ דִּיִּקָּא הַמֵּאִיר וּמִתְפַּשֵּׁט בְּךָ וְאֲנִכִּי מִי שֶׁאֲנִכִּי³⁶ פִּי שֶׁאִין מְכִיר וּמִשִּׁיג בְּחִי אֲנִכִּי וְזֶהוּ [פִּירוּשׁ] "אֲנִכִּי הוּיִיָּהּ אֱלֹקֶיךָ" דּוּקָא — אֱלֹקֶיךָ, הַמֵּאִיר וּמִתְפַּשֵּׁט בְּךָ. וְ"אֲנִכִּי" הוּא "מִי שֶׁאֲנִכִּי"; כְּלוּמַר, אִין מִי שֶׁמְכִיר וּמִשִּׁיג אֶת בְּחִינַת "אֲנִכִּי".

לִכֵּן נֵאמַר בְּדִבְרֵי הָרִאשׁוֹן "אֱלֹקֶיךָ" — ה' כְּפִי שֶׁהוּא מֵאִיר בְּתוֹךְ כָּל יְהוּדִי. "אֲנִכִּי" כֵּאֵן פִּירוּשׁוֹ עִצְמוֹתוֹ שֶׁל ה', "מִי שֶׁאֲנִכִּי", שֶׁאִישׁ מְלַבְדּוֹ אִינוֹ יִכּוֹל לְדַעַת.

אֵלֶּא אֲנִכִּי בְּעִצְמִי וְהוּא הוּיִיָּהּ אֱלֹקֶיךָ דִּהֵיִינוּ נִיִּצּוֹץ אֱלֹהוֹת הַשּׁוֹרָה בְּךָ כִּי חֶלֶק³⁷ הוּיִי עִמּוֹ כְּמִיִּשׁ וְאַתֶּם הַדְּבָקִים³⁸ בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כּוֹלְכֶם הַיּוֹם כִּי

אֵלֶּא אֲנִי עִצְמִי. וְהוּא עִצְמוֹ הוּא "הוּיִיָּהּ אֱלֹקֶיךָ", כְּלוּמַר נִיִּצּוֹץ הָאֱלוֹקוֹת הַשּׁוֹכֵן בְּתוֹכְךָ, שֶׁכֵּן "חֶלֶק הוּיִי עִמּוֹ", כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב: "וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹקֵיכֶם חַיִּים כּוֹלְכֶם הַיּוֹם". כִּי

עִצְמוֹת זֶה מִמֵּשׁ הִיא "הוּיִיָּהּ אֱלֹקֶיךָ" — נִיִּצּוֹץ הָאֱלוֹקוֹת הַשּׁוֹכֵן בְּכָל יְהוּדִי, שֶׁהִרִי "חֶלֶק הוּיִי עִמּוֹ". הַפְּסוֹק "וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹקֵיכֶם חַיִּים כּוֹלְכֶם הַיּוֹם" מֵתָאֵר אֶת הַקֶּשֶׁר הַזֶּה שֶׁבֵּין הַנִּשְׁמָה לַה'.

הנה מהות הנשמות ועצמותן לא ירדה להתלבש בעוה"ז בגוף ונה"ב [ונפש הבהמית] אלא זיו והארה בעלמא ממנה בלבד הוא שמתפשט ונתפס בשכל ומדות כנ"ל שהן הן כחות הנפש

מהותן ועצמותן של הנשמות לא ירדה להתלבש בעולם הזה, בגוף ובנפש הבהמית; אלא רק זיו והארה בעלמא ממנה מתפשטים ונקלטים בשכל וכמדות, כפי שהוזכר לעיל, והם הם כוחות הנפש.

עצמות הנשמה לא ירדה להתלבש בגוף ובנפש הבהמית בעולם הזה. רק הארה ממנה מתפשטת בשכל וברגשות — כוחות הנפש, שאותם האדם חווה כמודע.

אבל עיקר מהותה ועצמותה של הנשמה לפי מה שהיא במקור חוצבה מריש כל דרגין וכו' בראתיו יצרתיו אף עשיתיו³⁹ הוא למעלה מעלה מגדר ההשגה הנתפס בשכל אנושי

אבל עיקר מהותה ועצמותה של הנשמה, כפי שהיא במקור שממנו נחצבה, "מראש כל הדרגות" וכו' — "בראתיו יצרתיו אף עשיתיו" — היא למעלה לאין ערוך מגדר ההשגה הנתפסת בשכל אנושי;

הנשמה כפי שהיא במקורה, "מראש כל הדרגות" — כלשון הפסוק בישעיהו, "בראתיו יצרתיו אף עשיתיו" — היא למעלה לאין ערוך ממה ששכל אנושי יכול להשיג.

אלא שהיא דבוקה בשורשה באלהים חיים בדביקות נצחי לעולמי עד ואין לה אלא רצון אחד לאביה שבשמי' [שבשמים] בלבד לעולי' [לעולם] בלי שינוי בבחי' ביטול אליו ית' לפי

אלא שהיא דבוקה בשורשה באלקים חיים בדבקות נצחית לעולמי עד, ואין לה אלא רצון אחד — לאביה שבשמים בלבד, לעולם וללא שינוי, בביטול אליו ית', משום

בשורשה הנשמה דבוקה לצמיתות באלקים חיים. יש לה רצון אחד בלבד — לאביה שבשמים — והיא נשאת בביטול אליו ללא שינוי.

שהיא חלק אלוה ממעל ממש (וכמבואר במ"ע [במצות עשה] ע"פ יונתני בחגוי⁴⁰ כו') והשינויים הם למטה מצד שינוי ההשגות בכחות הנפש בלבד.⁴¹

שהיא חלק אלוה ממעל ממש (וכמבואר במאמר על הפסוק "יונתני בחגוי הסלע" וכו'); והשינויים הם למטה, ורק מצד השינויים בהשגות שבכחות הנפש.

זאת משום שהנשמה היא באמת "חלק אלוה ממעל", כלשון איוב. כל העליות והירידות שהאדם חווה מתרחשות רק למטה, בכוחות הנפש, בהתאם לשינויים בהכנותו.

והיינו לפי שהנפש עצמה אינה מתלבשת בכחותי' [בכחותיה] אלא עומדת עליהם מלמעלה בבחי' מקיף בלבד. ובשכועות על ידי מתן תורה נתגלה הרצון העליון

כלומר, הנפש עצמה אינה מתלבשת בכוחותיה, אלא ניצבת עליהם מלמעלה בבחינת מקיף בלבד. ובשכועות, באמצעות מתן תורה, התגלה הרצון העליון,

עצמות הנפש אינה נכנסת לתוך כוחותיה; היא ניצבת מעליהם כמקיף, נוכחות המקיפה אותם. במעמד הר סיני, בשכועות, התגלה הרצון העליון השייך למדרגה זו.

שהוא למעלה מן הדעת והאיר אז שורש נשמות תוך כחות הנפש בגילוי רב ועצום (ועמ"ש במ"א ע"פ כי תצא⁴² כפי בקשו פני את פניך⁴³ ה' אבקש כו')

שהוא למעלה מן הדעת, ואז האיר שורש הנשמות בתוך כוחות הנפש בגילוי גדול ועצום (ועיין כמה שכתוב במקום אחר על הפסוק "כי תצא", בביאור "בקשו פני, את פניך ה' אבקש" וכו').

הגילוי הזה, שלמעלה מן הדעת, אפשר לשורש הנשמות להאיר בגילוי בתוך הכוחות שהאדם חווה במודע. ההערה שבסוגריים מפנה למאמר על "כי תצא", המבאר בכיוון זה את דברי דוד: "בקשו פני, את פניך ה' אבקש".

ולכן על כל דבור פרחה נשמתן דהיינו שנסתלק למעלה מבחי' וגדר השכלה והשגה להכלל ולבטל במציאות, ממש אליו ית' בכלות הנפש ממש.

ולכן על כל דיבור פרחה נשמתם, כלומר, הסתלקה למעלה מגדרי ההשכלה וההשגה, כדי להיכלל ולהתבטל במציאות אליו ית' לחלוטין, בהסתלקות הנפש ממש.

לכן "על כל דיבור פרחה נשמתן": הנשמות עלו למעלה מכל השכלה והשגה, ונכללו בה' והתבטלו במציאותן לחלוטין, בהסתלקות ממשית של הנפש.

וזהו אשר הוצאתיך מארץ מצרים⁴⁴ שכל העולמות ומדרגות שלמטה מבחי' זו נק' בשם מצרים לגבי בחינה זו

וזהו [הפירוש של] "אשר הוצאתיך מארץ מצרים": כל העולמות והמדרגות שמתחת לבחינה זו נקראים בשם מצרים ביחס לבחינה זו,

הדיבר הראשון ממשיך: "אשר הוצאתיך מארץ מצרים". ביחס לעצמות המתגלה, כל העולמות והמדרגות שמתחתיה נחשבים למצרים — שם המרמז על הגבלה.

כי שאר כל עניני השגות ודבקות באלהים חיים הם עדיין בבחינה וגדר מצר וגבול הנ"ל וכמ"ש במ"א שכן כל שאר סוגי ההשגה והדבקות באלקים חיים עדיין נתונים בגדר ובגבולות של המיצר והגבול הנזכרים לעיל, כפי שמבואר במקום אחר

כל סוג אחר של השגת ה' והתקשרות אליו, נעלה ככל שיהיה, עדיין נתון בגבולות — במיצר שהשם מצרים מרמז עליו. במוכן זה, יציאה ממצרים היא יציאה מכל הגבולות.

(לקמן ע"פ וספרתם⁴⁵ לכם ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי⁴⁶ הענין שעד ירדן יריחו נק' יצ"מ).
(להלן, על הפסוק "וספרתם לכם"; וראו גם מה שנכתב בביאור על הפסוק "אלה מסעי", בעניין שעד הירדן ביריחו נקרא יציאת מצרים).

הסוגריים מפנים לשני מאמרים: אחד על ספירת העומר, ואחד בביאור על "אלה מסעי", שבו מבואר שכל מה שעד הירדן ביריחו נקרא יציאת מצרים.

וזהו בטל רצונך מפני רצונו^{47, 48} שענין עשה רצונו כרצונך הוא מצד רצון התחתון הנמשך מהשגת והשכלת לבותם כל אחד מכוחות הנפש המתלבש בגוף

וזהו [הפירוש של] "בטל רצונך מפני רצונו". שכן "עשה רצונו כרצונך" נובע מהרצון התחתון, הנמשך מן ההשגה וההכנה שכלכם, כל אחד מכוחות הנפש המתלבשת בגוף;

במשנה באבות נאמרים גם "עשה רצונו כרצונך" וגם "בטל רצונך מפני רצונו". הראשון שייך לרצון התחתון: רצון הנולד מהכנתו של כל אדם, בכוחות הנפש המתלבשת בגוף.

והרי עדיין יש לו רצון נפרד בפני עצמו אלא שאעפ"כ [שאף על פי כן] על ידי העמקת הדעת והתבוננות בגדולתו ית' יתפעל ויעשה בנפשו ולכו רצונו של מקום כ"ה משא"כ ענין בטל רצונך כו'

והרי עדיין יש לו רצון נפרד משל עצמו; אלא שלמרות זאת, באמצעות העמקת הדעת והתבוננות בגדולתו ית', הוא יתפעל ויעשה בנפשו ובלבו את רצונו של מקום ברוך הוא. ואילו "בטל רצונך" וכו'

בדרגה זו עדיין יש לאדם רצון משלו, נפרד מרצון ה'. רק באמצעות התבוננות עמוקה בגדולת ה' הוא מתפעל ומגיע לקיים את רצון ה' בלבו ובנפשו.

הוא בחי' ביטול והעברה לגמרי שלא יהיה לו רצון עצמו כלל כ"א רצון אחד לה' לבדו דהיינו שיהיה רצון עליון לבדו מאיר בו להשתפך נפשו אל חיק אביה ממש.⁴⁹

הוא בחינת ביטול והעברה מוחלטת, כך שלא יהיה לו כלל רצון משל עצמו, אלא רצון אחד בלבד — לה' לבדו; כלומר, שרק הרצון העליון יאיר בו, עד שנפשו תישפך אל חיק אביה ממש.

"בטל רצונך" הוא מצב נעלה יותר: רצונו של האדם עצמו מתבטל לגמרי, ונותר רק רצון אחד — לה' לבדו. זהו הרצון העליון המאיר בו, עד שנפשו נשפכת אל חיק אביה.

קטע 2 • 31-4

הראש שנכרת ותיקונו

3 וזהו שאו את ראש⁵⁰ וגוי לגולגלותם⁵¹ וגוי דהיינו לקשר רצון התחתון הנמשך מבחי' ראש ומוחין המלוכשים בגוף ונפש

וזהו [הפירוש של] "שאו את ראש" וגוי, "לגולגלותם" וגוי: כלומר, לקשור את הרצון התחתון, הנמשך מבחינת הראש והמוחין המלוכשים בגוף ובנפש,

כעת אדמו"ר הזקן משיב על השאלה שפתחה את המאמר. "שאו את ראש... לגולגלותם" פירושו לקחת את הרצון התחתון, הבא מן ה"ראש" — מן השכל המלוכש בגוף ובנפש — ולקשור אותו לדבר נעלה יותר.

ולחברו ולהעלותו למעלה מעלה למקור חוצבה עיקרה ושרשה דיליה שהוא מהות הנשמה עצמה העומדת למעלה והיא בבחי' מקיף ואינה מאירה בתוך הגוף

ולחבר אותו ולהעלותו מעלה מעלה, אל המקור שממנו נחצבה, אל עיקרה ושרשה שלה — מהות הנשמה עצמה, העומדת למעלה; היא בבחינת מקיף ואינה מאירה בתוך הגוף.

יש לחבר את הרצון התחתון ולהעלותו אל שורשו: עצם הנשמה, שנותרת למעלה בבחינת מקיף ואינה מאירה בתוך הגוף. שורש נעלה זה הוא מה שהפסוק מכנה "גולגולתם".

כי עונותיכם מבדילים⁵² ביניכם לבין אלהיכם ונכרתה הנפש ההיא מלפני⁵³ אני ה' וכמ"ש במ"א, והוא כמשל האדם שנכרת גופו מראשו.

כי "עונותיכם מבדילים ביניכם לבין אלקיכם", ו"נכרתה הנפש ההיא מלפני: אני ה'", כפי שמבואר במקום אחר. הדבר דומה לאדם שגופו נכרת מראשו.

מדוע עצם הנשמה אינו מאיר בגוף? משום שהחטאים מפרידים את האדם מה', כפי שאומר ישעיהו, והתורה מדברת על נפש ש"נכרתה מלפני"; התוצאה היא כמו גוף שנכרת מראשו.

4 והעצה היעוצה לזה הוא כמו דרך משל אם היה נמצא ברפואות לחבר גופו אל ראשו,⁵⁴ כך הוא הענין נשיאת ראש שהוא רצון התחתון הנולד משכל ומדות כחות הנפש להעלות למעלה לבחי' גולגולתם דווקא

העצה לכך היא, בדרך משל, כאילו נמצאה תרופה שתחבר את גופו לראשו. כך הוא ענין "נשיאת ראש": הרצון התחתון, שנולד מן השכל והמדות — כוחות הנפש — עולה אל מדרגת "גולגולתם" דווקא,

התרופה לניתוק הזה דומה לריפוי, אילו אפשר היה למצוא דרך לחבר מחדש גוף לראשו. "נשיאת ראש" היא התרופה: הרצון התחתון, שנולד מן השכל והרגשות של הנפש, עולה דווקא אל "גולגולתם".

דהיינו גולגולת שלהם עצמם שהוא שרש נשמתם למעלה כי שם מאיר רצה"ע [רצון העליון] כנ"ל (ועמ"ש פ' כי תשא סדי"ה שמאלו תחת לראשי⁵⁵ וע"פ ויקהל משה)⁵⁶

כלומר, אל הגולגולת שלהם עצמם, שהיא שורש נשמתם למעלה, שכן שם מאיר הרצון העליון, כנזכר לעיל (ועיינו במה שכתוב בפרשת כי תשא, בסוף המאמר המתחיל "שמאלו תחת לראשי", ועל הפסוק "ויקהל משה").

"גולגולתם" פירושו הגולגולת של כל אחד ואחד: שורש נשמתו למעלה, שבו מאיר הרצון העליון. ההערה בסוגריים מפנה לשני מאמרים בתורה אור, בפרשות כי תשא וויקהל.

וזהו ענין ספירת העומר⁵⁷ היום יום כו' פ"י כי ימים הם בחי' המשכות והיינו המשכת רצון העליון

וזהו ענין ספירת העומר: "היום יום...". הביאור הוא שהימים הם בחינת המשכות, כלומר המשכת הרצון העליון

ספירת העומר שייכת לתהליך הזה. כל "יום" בספירה הוא המשכה, ובימים אלה נמשך הרצון העליון.

(עמ"ש בד"ה וספרתם הני"ל בפ"י וענין תספרו חמישים יום וע' ג"כ מ"ש בפ' אמור בפ"י וספרתם⁵⁸ לכם ממחרת השבת כו')

(עיינו במה שכתוב במאמר המתחיל "וספרתם", הנזכר לעיל, בביאור ענין "תספרו חמישים יום"; ועיינו גם במה שכתוב בפרשת אמור, בביאור "וספרתם לכם ממחרת השבת" וכו').

הסוגריים מפנים למאמר על "וספרתם", שנזכר קודם לכן, בענין ספירת חמישים יום, וכן למאמר בפרשת אמור על הספירה "ממחרת השבת".

מלמעלה למטה והיינו ע"י בחי' אהל מועד⁵⁹ כי מועד על שם ונועדתי שמה לבני ישראל.

מלמעלה למטה. והמשכה זו היא באמצעות בחינת אוהל מועד, שכן "מועד" נקרא על שם "ונועדתי שמה לבני ישראל".

המשכת הרצון העליון מלמעלה למטה נעשית באמצעות אוהל מועד. המילה "מועד" קשורה להבטחת ה': "ונועדתי שמה לבני ישראל".

והנה ונועדתי ונודעתי הוא ענין אחד אותיות דדין כאותיות דדין ושניהם לשון התקשרות ודבקות הקב"ה בנש"י [בנשמות ישראל], אלא שנודעתי הוא ע"י הדעת וההשגה בגדולתו ית' כמ"ש נודע בשערים בעלה,⁶¹

והנה "ונועדתי" ו"נודעתי" הם ענין אחד — אותיות זו כאותיות זו — ושניהם לשון התקשרות ודבקות של הקב"ה בנשמות ישראל. אלא ש"נודעתי" הוא באמצעות דעת והשגה בגדולתו יתברך, כמו שכתוב: "נודע בשערים בעלה",

"ונועדתי" ו"נודעתי" מורכבות מאותן אותיות, ושתייהן מתארות את הקשר של הקב"ה עם נשמות ישראל. אולם הידיעה באה באמצעות דעת והבנת גדולתו של הקב"ה, כמו "נודע בשערים בעלה" שבפסקה הראשונה.

אבל ונועדתי הוא בחי' ייחוד וקשר עליון מבחי' אנכי מי שאנכי⁶² לקשר נפשם להשתפך אל חיק אביה אבל "ונועדתי" הוא בחינת ייחוד וקשר עליון, מבחינת "אנכי מי שאנכי", הקושר את נשמתם כדי שתישפך אל חיק אביה.

"ונועדתי", לעומת זאת, הוא ייחוד עליון שמקורו בעצמותו של הקב"ה, "אנכי מי שאנכי". הוא קושר את הנשמות כך שישפכו את עצמן אל חיק אביהן, למעלה מן ההבנה.

(ועמ"ש ע"פ להקריב לי במועדו^{63,64} וע' בזהר פ' ויגש דר"ו ע"ב⁶⁵ ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם ובוזהר משפטים דצ"ז ע"א).

(ועיינו במה שכתוב על הפסוק "להקריב לי במועדו"; ועיינו בזהר, פרשת ויגש, ר"ו ע"ב, ובהרמ"ז שם; ובזהר, משפטים, צ"ז ע"א).

הסוגריים מפנים למאמר על "להקריב לי במועדו" ולשני מקומות בזהר. בפרשת ויגש הזהר עוסק בזמן שבו הרצון נוכח והקשר מתעטר, כך ששני עולמות מתחברים ונפגשים; בפרשת משפטים הוא מפרש את "איש כי ימכור את תו" על הקב"ה ועל הנשמה הקדושה.

אך אי אפשר להמשיך ולהאיר על נפשם בהתגלות ממש אור בחינה זו כ"א ע"י בחי' אהל ומשכן שהוא מה שכתוב אחזתיו

אך אי אפשר להמשיך ולהאיר על נפשם בהתגלות ממש את אור הבחינה הזאת, אלא באמצעות בחינת אוהל ומשכן, וזהו שכתוב: "אחזתיו"

את אור הבחינה הזאת אפשר לגלות בנפש רק באמצעות "אוהל" ו"משכן", מקום מגורים שמחזיק אותו. זהו המתואר בפסוק בשיר השירים: "אחזתיו ולא ארפנו".

ולא ארפנו⁶⁶ עד שהבאתיו אל בית אמי ואל חדר הורתי בית אמי זו תורה שבכתב וחדר הורתי זו תושבע"פ [תורה שבעל פה]

"ולא ארפנו עד שהבאתיו אל בית אמי ואל חדר הורתי". "בית אמי" הוא תורה שבכתב, ו"חדר הורתי" הוא תורה שבעל פה.

הפסוק ממשיך: "עד שהבאתיו אל בית אמי ואל חדר הורתי". אדמו"ר הזקן מפרש את "בית אמי" כתורה שבכתב, ואת "חדר הורתי" כתורה שבעל פה.

כמו שהולד ניתן בבטן אמו כך הוא ענין רצה"ע [רצון העליון] המלוכש בדיני התורה שבע"פ [שבעל פה] איסור והיתר חייב וזכאי כו',

כשם שהעובר נתון בבטן אמו, כך רצון העליון מלוכש בדיני התורה שבעל פה — איסור והיתר, חייב וזכאי וכו'.

כשם שהילד נתון ברחם אמו, כך רצון העליון נתון בדיני התורה שבעל פה: מה אסור ומה מותר, מי חייב ומי זכאי. פסקי הדין האלה הם ה"חדר" שמחזיק את הרצון האינסופי.

והגם שירדה תורה ונתלבשה בדברים גשמיים עכ"ז [עם כל זה] הרי מלוכש בה רצה"ע [רצון העליון] ממש ועי"ז גם האדם העוסק בה ממשיך ומאיר על נפשו אור הרצה"ע [הרצון העליון] ממש אשר לית מחת"ב [מחשבה תפיסא ביה] כלל כמ"ש במ"א (ועי' בזח"ב [בזהר חלק ב'] צ"ו א').

ואף שהתורה ירדה והתלבשה בעניינים גשמיים, בכל זאת רצון העליון עצמו מלוכש בה; ובאמצעות זה, גם האדם העוסק בה ממשיך ומאיר על נפשו את אור רצון העליון עצמו, אשר "לית מחשבה תפיסא ביה כלל", כמו שנתבאר במקום אחר (ועיין בזהר חלק ב, צו ע"א).

אף שהתורה ירדה ונמשכה לתחומים גשמיים, רצון העליון עצמו מלוכש בה. לכן אדם הלומד אותה ממשיך על נפשו את אור הרצון הזה, ששום מחשבה אינה יכולה לתפוס.

אך שצריך האדם לתת עצות בנפשו שלא ישאר למטה וצריך לזה ב' בחי' בחינת כהנים ובחי' לויים.

אך על האדם למצוא עצות בנפשו כדי שלא ישאר למטה, ולשם כך נחוצות שתי בחינות: בחינת כהנים ובחינת לויים.

עם זאת, על האדם להתייעץ ולמצוא דרך שלא להישאר "למטה", בדרגה התחתונה. לשם כך דרושות שתי דרכי עבודה: עבודת הכהנים ועבודת הלויים.

בחינת כהנים הוא מלמעלה למטה בחי' מים שירדדים⁶⁷ ממקום גבוה למקום נמוך ובחי' לויים הוא בחי' שלהבת אש העולה ממטה למעלה.

בחינת הכהנים היא מלמעלה למטה, בחינת מים היורדים ממקום גבוה למקום נמוך; ובחינת הלויים היא בחינת שלהבת אש העולה מלמטה למעלה.

הכהנים מבטאים השפעה מלמעלה למטה, כמו מים שתמיד יורדים ממקום גבוה למקום נמוך. הלויים מבטאים תנועה הפוכה, כמו שלהבת שתמיד עולה כלפי מעלה.

קטע 3 • 51-6

גרשון, מררי וקהת

5 וביאור ענין זה הנה כתיב ובחנות המשכן יקימו⁶⁸ אותו הלויים פי' ובחנות המשכן כשירד בחי' המשכן ממדרגתו תהיה הקמה ע"י הלויים דהיינו בנשמת האדם למטה שירדה הארתה ונתלבשה בגוף ונה"ב [ונפש הבהמית] בעוה"ז.

ביאור העניין: נאמר, "ובחנות המשכן יקימו אותו הלויים". פירוש הדבר הוא: "ובחנות המשכן" — כאשר בחינת המשכן יורדת ממדרגתה, הקמתו נעשית על ידי הלויים. כלומר, בנשמת האדם למטה, שהארתה ירדה והתלבשה בגוף ובנפש הבהמית בעולם הזה:

הפסוק "ובחנות המשכן יקימו אותו הלויים" נדרש כאן כהוראה בעבודת הנשמה. כאשר ה"משכן" — הארת הנשמה — ירד ממדרגתו והתלבש בגוף ובנפש הבהמית בעולם הזה, על הלויים, כלומר הכוחות שבנשמה השואפים כלפי מעלה, להקים אותו מחדש.

הנה זאת העצה לעורר על נפשו בחיי גבורות קדושות והם מתחלקים לשלש בחיי גרשון קהת ומררי גרשון הוא ענין מ"ש גרש את האמה הזאת⁶⁹ ואת בנה שהוא מבחי גבורות (שלכן קוראין פרשה זו ברי"ה [בראש השנה])

העצה לכך היא לעורר בנפשו בחינת גבורות קדושות. הן מתחלקות לשלוש בחינות: גרשון, קהת ומררי. גרשון הוא עניין מה שנאמר, "גרש את האמה הזאת ואת בנה", שהוא מבחינת גבורות — ולכן קוראים פרשה זו בראש השנה,

העצה היא לעורר גבורות קדושות, הכוחות התקיפים שבנפש המסייעים לריסון, המתחלקים לשלוש, כנגד שלוש משפחות הלויים: גרשון, קהת ומררי. גרשון קשור ללשון "גרש", והוא כדוגמת דברי שרה: "גרש את האמה הזאת ואת בנה" — פעולה של גבורה. ההערה שבסוגריים מציינת שזו הסיבה שקוראים פרשה זו בראש השנה.

כי שמאל דוחה⁷⁰ ומגרש את הרע מקרבו ואיזהו גבור הכובש⁷¹ את יצרו⁷² והוא בחיי היותר מעולה ממ"ש ביצ"מ [ביציאת מצרים] כי ברח העם⁷³ לפי שהיה עדיין הרע בתוקפו כמ"ש במ"א,⁷⁴

שכן "שמאל דוחה" ומגרש את הרע מקרבו, ו"איזהו גבור? הכובש את יצרו". זו בחינה נעלית יותר ממה שנאמר ביציאת מצרים, "כי ברח העם", מפני שהרע עדיין היה בתוקפו, כפי שמבואר במקום אחר.

גבורה היא "שמאל" הדוחה את הרע ומגרשת אותו מקרבו של האדם, והמשנה מכנה גיבור את מי שכובש את יצרו. זו מדרגה נעלית יותר מיציאת מצרים, שבה "העם ברח": הם נאלצו לברוח מפני שהרע שבתוכם עדיין היה בתוקפו.

אבל העיקר הוא לגרש את הרע מקרבו שיהיה הרע בורח ממנו וכמ"ש ורדפו מכם חמשה מאה⁷⁵

אבל העיקר הוא לגרש את הרע מקרבו, עד שהרע יברח ממנו, ככתוב: "ורדפו מכם חמשה מאה".

המטרה היא לגרש את הרע באופן יסודי כל כך, עד שהוא יברח מן האדם ולא האדם ממנו. זהו תוכן ההבטחה "ורדפו מכם חמשה מאה": הקדושה רודפת והרע נס מפניה.

ולכן (לע"ל [לעתיד לבוא]) כתיב כי לא בחפזון תצאו⁷⁶ וגוי דאתכפי סט"א [סטרא אחרא] וזהו ותאמר שרה שהיא בחיי ומדת מלכותו⁷⁷ ית' לאברהם שהוא בחיי חסד⁷⁸ עליון גרש האמה הזאת ואת בנה

ולכן לעתיד לבוא נאמר, "כי לא בחפזון תצאו" וגוי, משום שהסטרא אחרא כבר תהיה כפופה. וזהו "ותאמר שרה" — שהיא בחינת ומידת מלכותו יתברך — "לאברהם", שהוא בחינת חסד עליון: "גרש האמה הזאת ואת בנה",

לכן על הגאולה העתידה נאמר "כי לא בחפזון תצאו": הסטרא אחרא כבר תהיה כפופה, ולא יהיה ממה לברוח. שרה, המייצגת את מלכותו של הקב"ה, אומרת לאברהם, המייצג את החסד העליון, לגרש את האמה ואת בנה.

כי לא יירש וגו', ישמעאל הוא בחי' תאוות רעות ושרשם, וכענין לא כאברהם שיצא ממנו ⁷⁹ ישמעאל ⁸⁰ וכמ"ש במ"א.

כי לא יירש וגו'. ישמעאל הוא בחינת תאוות רעות ושורשן, כענין "לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל", כפי שמבואר במקום אחר.

ישמעאל מייצג את התאוות הרעות ואת שורשן, שאין להן לרשת יחד עם הקדושה. לכך מובאים דברי חז"ל "לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל", והמאמר מפנה לכיזור העניין במקום אחר.

6 ומררי הוא ענין המרירות ⁸¹ בהיות ממארי דחושבנא על ימי חלדו אשר רובם ככולם בחשך ילך ⁸² בכריתות הגוף מן הראש הוא בחי' לגולגלותם של נפשו שאינה מאירה בנפשו כ"א לעתים רחוקים מפני עוונותיו המבדילים.

ומררי ענינו מרירות: אדם העורך חשבון נפש על ימי חייו, ורובם ככולם עברו עליו בחושך; גופו ניתק מן הראש — מבחינת "לגולגלותם" של נפשו, שאינה מאירה בו אלא לעתים רחוקות, בגלל עוונותיו המבדילים.

מררי, המשפחה השלישית של הלויים, קשור למרירות: מרירותו של אדם שעורך חשבון נפש כן על חייו ומגלה שרוב ימיו עברו עליו "בחושך". גופו ניתק מ"ראשו", שורש נשמתו — "לגולגלותם" — שאינו מאיר בו אלא לעתים רחוקות, משום שעוונותיו מפרידים בינו לבינו.

או משום שעדיין לא אתכפייא סט"א [סטרא אחרא] וכו'. או משום שהלביש נפשו בלבושים צואים מהבל ורעות רוח ⁸³ מדברים בטלים ומחשבות אדם ותחבולותיו ⁸⁴ בעניני עוה"ז וכסופין בטלין דילי [דיליה].

או משום שהסטרא אחרא עדיין לא נכפתה וכו'; או משום שהלביש את נפשו בלבושים צואים של הבל ורעות רוח: דברים בטלים, מחשבות האדם ותחבולותיו בענייני העולם הזה, וכסופים בטלים משלו.

הטקסט מציג שתי סיבות נוספות לכך ששורש הנשמה אינו מאיר: הסטרא אחרא עדיין לא נכפתה באדם, או שהוא הלביש את נפשו ב"לבושים צואים" של עיסוקים הבליים וריקים, דיבורי סרק, תחבולות בענייני העולם וכסופים בטלים. המילים "מחשבות האדם ותחבולותיו" לקוחות מתפילת מוסף של ראש השנה.

ובחינה זו היא גי' מבחי' לוי' שרש הגבורות שהמרירות הוא מיסוד אש ושע"ז הוא מתעורר כח החמימות וכמ"ש במ"א, ועי"ז הוא בא לבחי' ומעלת קהת מלשון ולו יקהת עמים ⁸⁵

גם בחינה זו היא מבחינת הלויים, שורש הגבורות; שכן המרירות באה מיסוד האש, ובאמצעותה מתעורר כוח החמימות, כפי שמבואר במקום אחר. כך הוא מגיע לבחינה ולמעלה של קהת, מלשון "ולו יקהת עמים".

גם מרירות זו שייכת ללויים, שורש הגבורות, משום שהמרירות באה מיסוד האש ומעוררת חמימות. באמצעותה מגיע האדם לבחינת קהת, שאת שמה קושר אדמו"ר הזקן לברכת יעקב: "ולו יקהת עמים".

(אלא שהיו"ד נוספת להורות על הפעולה לעתיד) שהוא לשון אסיפה וקיבוץ כתרגומו ולו יתכנסון עממא

(אלא שהיו"ד נוספת כדי להורות על פעולה בעתיד); משמעות הביטוי היא כינוס ואיסוף, כפי שמתרגם התרגום: "ואליו יתכנסו העמים".

במילה "יקהת" נוספה יו"ד, המציינת את זמן העתיד; שורש המילה, כמו בשם קהת, פירושו כינוס. התרגום מפרש בהתאם: "ואליו יתכנסו העמים".

דהיינו שמתאסף ומתקבץ אליו לבו ורוחו ונשמתו אליו יאסוף⁸⁶ במקור חוצבה ברשפי אש שלהבת⁸⁷ העולה למעלה.

כלומר, ליבו מתכנס ונאסף אליו, ו"רוחו ונשמתו אליו יאסוף", אל המקור שממנו נחצבה, ברשפי אש, כלהבת אש העולה למעלה.

קהת, אם כן, הוא איסופה של הנשמה — הלב, הרוח והנשמה — בחזרה אל ה' ואל המקור שממנו נחצבה, בעלייה כ"רשפי אש", כלהבת המטפסת כלפי מעלה. דברי איוב "רוחו ונשמתו אליו יאסוף" מתארים שיבה זו.

ומה שלא נאמר בפירוש לשון אסיפה כדכתיב בהתאסף ראשי עם⁸⁸ וגו' כי שם נאמר יחד שבטי ישראל שקבוצם נקרא אסיפה

והטעם לכך שלא נאמר במפורש לשון "אסיפה", כמו בפסוק "בהתאסף ראשי עם" וגו', הוא ששם נאמר "יחד שבטי ישראל", וכינוסם נקרא אסיפה;

מדוע הפסוק משתמש ב"יקהת" ולא במילה הרגילה לאיסוף, "אסיפה"? משום ש"אסיפה" נאמרת על כינוס שבטי ישראל, כמו בפסוק "בהתאסף ראשי עם... יחד שבטי ישראל".

אבל בהקבץ בחי' שאר עמים להתאסף למקורם נאמר יקהת מלשון קיוהא הוא ענין חריפות וחמיצות אבל כאשר בחינת שאר העמים מתקבצת כדי להיאסף למקורה, נאמר "יקהת", מלשון "קיוהא", שעניינה חריפות וחמיצות;

על כינוסה של בחינת "שאר העמים" למקורה נאמר דווקא "יקהת", שהאדמו"ר הזקן קושר למילה "קיוהא", שפירושה חריפות וחמיצות. מה שרחוק מן הקדושה אינו רק מתכנס, כפי שמתכנסים שבטי ישראל; כינוסו כרוך בהפיכת מה שהוא חריף וחמוץ.

כמו דרך משל העושה מטעמים מדברים חריפים וחמוצים וכו', כך הוא בענין זה דאתהפכו מרירא למיתקא ו

כמו, למשל, אדם המכין מטעמים מדברים חריפים וחמוצים וכו'. כך גם בעניין זה: המר הופך למתוק. ו כמו שטבח מכין מטעמים ממרכיבים חריפים וחמוצים, כך כאן המר הופך למתוק. המרירות אינה נדחית, אלא משתנה והופכת למתיקות.

לכן נקי בחיי זו קהת והיא ג"כ עבודת הלויים מבחי גבורות שמרירו הוא דאתהפכא למיתקא וחשוכא לנהורא⁸⁹ (ועמ"ש ע"פ נשא את ראש בני גרשון⁹⁰ כו' מענין ג' בחיי הלויים).

לכן בחינה זו נקראת קהת. גם היא עבודת הלוויים, מצד הגבורות, שבה המרירות נהפכת למתיקות והחושך לאור (וראו מה שנכתב על הפסוק "נשא את ראש בני גרשון" וכו', בעניין שלוש בחינות הלוויים).

לכן בחינה זו נקראת קהת. גם היא עבודת הגבורות של הלוויים, שבה המרירות נהפכת למתיקות והחושך לאור, כלשון הזוהר; ההערה שבסוגריים מפנה למאמר על "נשא את ראש בני גרשון", המבאר את שלוש בחינות הלוויים.

והנה כל זה הוא עבודת הלויים להעלות נפשו לה' ממטה למעלה⁹¹ להיות דבוקה בשורשה באלהים חיים, אבל בחיי הכהנים הוא מלמעלה למטה, כי

והנה כל זה הוא עבודת הלוויים: להעלות את הנפש לה' מלמטה למעלה, עד שתהיה דבוקה בשורשה באלקים חיים. אבל בחינת הכהנים היא מלמעלה למטה, כי

שלוש הבחינות הללו הן עבודת הלוויים: להעלות את הנפש מלמטה למעלה, עד שתהיה דבוקה בשורשה באלקים חיים. עבודת הכהנים היא בכיוון ההפוך, מלמעלה למטה.

הנה כתיב ובא אהרן ובניו⁹² וגו' וכסו וגו' שהם הם המכסים ומלבישים את כלי הקדש בלבושים רבים שש וארגמן כו'

הנה נאמר: "ובא אהרן ובניו וגו' וכסו וגו'": הם המכסים ומלבישים את כלי הקודש בלבושים רבים, שש וארגמן וכו'.

התורה מתארת כיצד אהרן ובניו, הכהנים, כיסו את כלי הקודש לפני יציאת המחנה לדרך. תפקידם הוא לכסות ולהלביש את הקודש בלבושים רבים, כגון שש וארגמן.

שית גוונין הם שית סדרי משנה שבהם מלובש רצה"ע [רצון העליון] ית' משא"כ בבני קהת כתיב ולא יבאו לראות⁹³ כבלע את הקדש.

ששת הגוונים הם ששת סדרי המשנה, שבהם מלובש רצונו העליון יתברך. ואילו על בני קהת נאמר: "ולא יבאו לראות כבלע את הקודש".

הלבושים הללו, "ששת הגוונים", הם ששת סדרי המשנה, שבהם מלובש הרצון העליון. לעומת זאת, הלוויים ממשפחת קהת לא הורשו לראות את כלי הקודש בעת שכיסו אותם.

קטע 4 • 71

אהרן והתורה

7 והענין כי אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] **כל האומר אין לי אלא**⁹⁴ **תורה אפי' תורה אין לו**
שעיקר תשוקתו וחפצו יהיה לה' לבדו ולדבקה בו ית' ולא להתורה בלבד וכמ"ש אחזתיו ולא ארפנו
אחזתיו דוקא

וההסבר הוא כך: אמרו חז"ל: "כל האומר אין לי אלא תורה, אפילו תורה אין לו". שכן הכמיהה והרצון העיקריים שלו צריכים להיות לה' לבדו, ולדבוק בו יתברך, ולא בתורה בלבד; וכמו שכתוב: "אחזתיו ולא ארפנו" — "אחזתיו" דווקא,

חז"ל מלמדים שמי שאומר "אין לי אלא תורה", אפילו תורה אין לו: הכמיהה העמוקה ביותר של האדם צריכה להיות לה' עצמו, והתורה היא הדרך לדבוק בו. לכן נאמר: "אחזתיו" — את ה' עצמו — "ולא ארפנו".

אלא שהבאתיו אל בית אמי⁹⁵ **וגו' והוא ע"י בחי אהרן הכהן העליון המביא**⁹⁶ **רצה"ע** [רצון העליון] **אל**
בית אמי כנ"ל

אלא ש"הבאתיו אל בית אמי" וגו'. והדבר נעשה באמצעות בחינת אהרן, הכהן העליון, המביא את הרצון העליון אל "בית אמי", כפי שהוסבר לעיל.

רק אז מתקיים "הבאתיו אל בית אמי" — התורה, שבה שוכן רצון ה'. הבאה זו נעשית על ידי אהרן, הכהן העליון, המביא את הרצון העליון אל התורה, כפי שהוסבר לעיל.

(וע' בזהר פ' קרח דקע"ז ב' ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] **שם וע' בזהר ויחי דרל"ב ב' פ"י פסוק ולא יבואו כו'**
בע"א [באופן אחר])

(וראו בזהר, פרשת קרח, דף קע"ז ע"ב, וברמ"ז שם; וראו בזהר, פרשת ויחי, דף רל"ב ע"ב, המפרש בדרך אחרת את הפסוק "ולא יבואו" וגו'),

ההערה בסוגריים מפנה לזהר על קרח, עם פירוש הרמ"ז, בעניין אהרן וכיסוי הקודש, ולמקום נוסף בזהר, בפרשת ויחי, המפרש באופן אחר את הפסוק "ולא יבואו".

וכמ"ש בתורה כמה פעמים וידבר ה' אל משה ואל אהרן שדבר ה' נמשך לישראל ע"י בחי משה ובחי
אהרן וזהו ענין עוטה אור כשלמה⁹⁷ **וכמ"ש במ"א.**

וכמו שכתוב בתורה פעמים רבות: "וידבר ה' אל משה ואל אהרן" — דבר ה' נמשך אל ישראל באמצעות בחינת משה ובחינת אהרן. וזהו ענין "עוטה אור כשלמה", כפי שמוסבר במקום אחר.

לכן התורה אומרת פעמים רבות: "וידבר ה' אל משה ואל אהרן" — דבר ה' מגיע אל ישראל באמצעות משה ואהרן כאחד. הטקסט קושר זאת לפסוק "עוטה אור כשלמה", שאותו הוא מסביר במקום אחר.

(וע' מענין שאו את ראש⁹⁸ ברכות מצורע ס"פ י"ח. במדבר פרשה א' שזהו ענין וירם קרן שם ר"פ ד'. פרשה ז' דרכ"ג ב'.

(ובענין "שאו את ראש" ראו במדרש רבה, מצורע, סוף פרשה י"ח; במדבר, פרשה א', שענין זה הוא "וירם קרן"; שם, תחילת פרשה ד'; פרשה ז', דף רכ"ג ע"ב;

הסוגריים שבסיום מונים מקורות מדרשיים על "שאו את ראש": מדרש רבה על מצורע וכמה פרשות במדבר רבה, שאחת מהן קושרת זאת ל"וירם קרן לעמו".

פרשה ט' דר"ל [דרוזה לומר] ב' פרשה י' דר"ל ג'. פנחס פכ"א דרפ"א ב'. שה"ש [שיר השירים] רבה בפסוק שררך אגן⁹⁹ זח"ג [זהר חלק ג] פנחס רנ"ג ב':¹⁰⁰

פרשה ט', דף ר"ל ע"ב; פרשה י', דף רל"ו ע"ג; פינחס, פרשה כ"א, דף רפ"א ע"ב; שיר השירים רבה, על הפסוק "שררך אגן הסהר"; זוהר, חלק ג', פינחס, רנ"ג ע"ב.)

הרשימה ממשיכה בהפניות נוספות לבמדבר רבה, ובהן פינחס, לשיר השירים רבה על "שררך אגן הסהר", ולזוהר על פינחס (חלק ג', רנ"ג ע"ב).

בעבודה

האדם אינו צריך להישאר "למטה", עם רצון שנולד רק מהבנתו שלו. עליו להתבונן בגדולת ה' ככל שלבו מסוגל להכיל, לגרש את הרע באמצעות גבורות קדושות, לחוש מרירות מתוך חשבון נפש אמיתי על ימיו, ולאסוף את עצמו כולו בחזרה אל מקורו. הכיסופים שלו צריכים להיות לה' עצמו ולא לתורה בלבד, ועליו להמשיך את הכיסופים האלה אל הלכות התורה, שבהן מלוכש הרצון העליון.

שאלות לשיחה

1. כיצד משל המוח והגולגולת מסביר את ההבדל בין הרצון התחתון לרצון העליון?
2. מדוע העובדה ש"לית מחשבה תפיסא ביה" אינה פוטרת את האדם מהתבוננות בגדולת ה'?
3. מה ההבדל בין "עשה רצונו כרצונך" לבין "כטל רצונך מפני רצונו"?
4. כיצד המרירות של מררי מובילה לקהת, שבו המר נהפך למתוק?
5. מדוע אין די לומר "אין לי אלא תורה", וכיצד פועלות יחד עבודות הלוויים והכוהנים?

מקורות והפניות

הערות

פסקה 1

1 וידבר — במדבר סיני

ההערה מתארכת את המאמר לשנת תק"ס (1799-1800) ומפנה לרשימת המאמרים שבסוף מאמרים קצרים לצורך התאריך.

הערת קה"ת

משנת תק"ס — ראה רשימת המאמרים בסוף מאמרים קצרים ע' תרכה הערה 164. ראה הערת כ"ק אדמו"ר לעיל בהערות וציונים יט, א. (בהוספות להערות וציונים — השוואות למאמר זה עם כתב-יד). קיצורים והערות והגהות באוה"ת במדבר כרך-ו ע' א'תרצג. כאן בא כל המאמר בהמשך אחד, ולא נחלק לסעיפים. הסעיפים כפי שגרשמו שם (הנדפס מגוכתי"ק הצ"צ): א) מתחיל מריש המאמר עד שו"ה רצון — הדעת. ב) מתחיל משו"ה רצון — אבל עד א, ב שו"ה ממש — ממש. ג) מתחיל משו"ה ממש — וזהו עד שו"ה משה. ד) מתחיל משו"ה משה — וזהו.

2 הערת קה"ת מפנה ל-Numbers 1:1-2 למילים האלה.

Numbers 1:1-2 במדבר א'א-ב'

וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד בַּאֲחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְאֶמְרָ: שְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ כָּל־עַדַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל־זָכָר לְגִלְגָּלָתָם:

AND THE L-RD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the tent of meeting, on the first day of the second month, in the second year after they were come out of the land of Egypt, saying: "Take ye the sum of all the congregation of the children of Israel, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, every male, by their polls;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 "הוי' דיבר אל משה במדבר סיני, באוהל מועד, באחד לחודש השני". המאמר נפתח בפסוק הראשון של ספר במדבר ושואל מדוע נצטוו למנות את העם באוהל מועד.

Numbers 1:1 במדבר א'א:

וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד בַּאֲחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְאֶמְרָ:

AND THE L-RD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the tent of meeting, on the first day of the second month, in the second year after they were come out of the land of Egypt, saying:

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 שאו את ראש וגו' לגלגלותם

"שאו את ראש כל עדת בני ישראל... לגלגלותם". האדמו"ר חזקן מפרש את המפקד כ"הרמת הראש": העלאת הרצון התחתון אל שורשו שלמעלה.

Numbers 1:2 במדבר א'ב':

שְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ כָּל־עַדַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל־זָכָר לְגִלְגָּלָתָם:

Take ye the sum of all the congregation of the children of Israel, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, every male, by their polls

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 נעשה אדם בצלמנו

"נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". מכיוון שהאדם נוצר בצלם אלקי, הראש והגולגולת שבגוף יכולים לשמש דגם לכוחות הנפש.

Genesis 1:26 בראשית א'כ"ו

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדֹמוֹתֵנוּ וַיְרִדּוּ בְּדִגְתַּי הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ עַל־הָאָרֶץ:

And G-d said: 'Let us make man in our image, after our likeness; and let them have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over the cattle, and over all the earth, and over every creeping thing that creepeth upon the earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית א, כו.

6 תלת מוחין... לקיום המדות

תניא, פרק ג', מסביר שחכמה, בינה ודעת שבנפש הן מקור המדות, הנולדות מן ההבנה. זהו פירוש הדברים כאן על הרצון הנמשך מן השכל "כדי לקיים את המדות".

הערת קה"ת

ראה תניא פרק ג.

7 דאית רצון ואית רצון

ההערה אומרת שהביטוי "יש רצון ויש רצון" מובא בדרך מצוותיך בשם הוהר.

הערת קה"ת

בדרך מצוותיך פה, ב בשם הוהר. וראה תו"א ויקהל פז, ד. סה"מ תש"ט ע' 113 בהערה "הובא ונתבאר בסה"מ"צ לה"צ מצות לא תבערו. ואולי הכוונה לזח"ג קכט, א מצחא דאקרי רצון כו".

8 נודע בשערים בעלה

משירת אשת חיל: "נודע בשערים בעלה, בשבתו עם זקני ארץ". הוהר מפרש את "בעלה" כקדוש ברוך הוא, ואת ה"שערים" כמידות שבאמצעותן כל אדם מכיר אותו.

Proverbs 31:23 משלי ל"א:כג

נוֹדֵעַ בְּשַׁעְרִים בְּעֵלָה בְּשִׁבְתּוֹ עִם־זִקְנֵי־אֶרֶץ:

Her husband is known in the gates, When he sitteth among the elders of the land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי לא, כג. ראה תניא פרק מד.

9 ופי' בוהר (פי' ויקרא דק"ג)

המאמר שם ("עיני כל אליך ישברו") פותח באותו זוהר, וירא ק"ג ע"ב, על "נודע בשערים בעלה" ("לפי מה שהוא משער בלבו"), ובהמשך מביא פירוש נוסף שניתן שם בוהר.

הערת קה"ת

ראה לקמן פי' מטות פה, ב.

and Thou preservest them all; and the host of heaven wor-
shippeth Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

נחמ"ט, ו.

15 ומחדשם בטובו בכל יום

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת יוצר.

פסקה 2

16 בעלה דמטרוניתא

המקור הראשון שמביא המאמר לכך ש"בעלה" הוא הקדוש ברוך הוא, בעלה של המטרוניתא. בהערת קה"ת מובאים דברי הוזהר שם על "ויעקב איש תם": "בעלה דההוא תם".

Zohar, Sh'lach 13:119-128 ספר הוזהר, שלח לך י"ג:קכ"ט-קכ"ח

17 בעלה דמטרוניתא

המקור השני שמביא המאמר. כפי שמצוטט בהערת קה"ת, הוזהר מפרש את הפסוק "בטח בה לב בעלה" על הקדוש ברוך הוא, ולכן הפקיד אותה על העולם ואת כל כלי נשקו מסר לידיה; הרמ"ז מסביר שהדברים אמורים בירידת השכינה.

Zohar, Tazria 1:2-3:11 ספר הוזהר, תזריע א"ב:ג'י"א

She "seeks him but finds him not", for it is not his way to unite with her save in his temple. She "calls him and he answers not", for She dwells among other peoples, and only his sons hear his voice. R. Isaac interpreted thus: ' "I make plaint to him of my bed, that he may unite with me to glad-den and bless me", for, as we have learnt, from the union of the King with the Community of Israel many righteous ones ... obtain a holy inheritance and many

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

18 בעלה דמטרוניתא

המקור השלישי שמביא המאמר, בפרשת אמור: הוזהר מדבר שם על "אשת חיל", כנסת ישראל, שהיא "עטרת בעלה". יחד עם שני המקורות האחרים, הוא תומך בפירוש "בעלה" כקדוש ברוך הוא, בעלה של המטרוניתא.

Zohar, Emor 31:147-32:155 ספר הוזהר, אמור ל"א:קמ"ז-ל"ב:קנ"ה

The truth is that this offering had the same significance as the offering brought by the wife of the jealous husband, which was also of barley, and was to show that the Community of Israel was not unfaithful to the Holy King.1The first 9 lines of the Hebrew text do not appear in our translation. This was brought for seven full weeks, and then the Holy King came to join the Community of Israel and the Torah was given to Israel.1The last 47 lines of the ... Hebrew text do not

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

19 בזהר שלח קס"ג ב'

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ויעקב איש תם בעלה דההוא תם.

10 לכל חד לפום שיעורא דיילי כמו דמשער בלבו

הוזהר (וירא) מסביר את הפסוק "נודע בשערים בעלה": הקדוש ברוך הוא נודע לאדם והוא דבק בו כהתאם למה שהוא משער בלבו, לפי יכולתו. האדמו"ר הזקן מבאר שזו ההתבוננות שמולידה את הרצון התחתון.

Zohar, Vayera 9:153-164 ספר הוזהר, וירא ט':קנ"ג-קס"ד

But of a truth the Holy One makes Himself known to every one according to the measure of his understanding and his capacity to attach himself to the spirit of Divine wisdom; and thus "Her husband is known", not "in the gates" (bishe'arim), but, as we may also translate, "by measure", 'though a full knowledge is beyond the reach of any being

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

11 לית מחשבה תפיסא ביי כלל

ההערה מפנה לסעיף רצ"ט בסדרת המאמרים הארוכה של הרבי הרש"ב משנת תרע"ב, לדיון נוסף ב"לית מחשבה תפיסא ביה כלל".

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה (פתח אלי" ואמר). ראה המשך תער"ב סעי' רצט.

12 דלית מחשבה תפיסא ביי כלל

מתפילת אליהו (פתח אליהו) שבהקדמת תיקוני הוזהר: "אתה נעלה על כל הנעלים, נסתר מכל הנסתרים; שום מחשבה אינה יכולה להשיג אותך כלל." האדמו"ר הזקן מסייג זאת לעצמותו של ה', וכך נותר מקום להתבונן בו כבורא.

Tikkunei Zohar 17a:10-12 תקוני הוזהר י"ז א:י"ב

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא בך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסאית (נ"א אתכסייא) מבני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאן. כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש בך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

13 זה כל האדם

"סוף דבר, הכול נשמע: את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור, כי זה זה כל האדם." האדמו"ר הזקן משתמש בביטוי זה: ההתבוננות בכך שה' בורא את העולמות ומקיים אותם היא כל האדם.

Ecclesiastes 12:13 קהלת י"ב:י"ג

סוף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת־הָאֱלֹקִים יִירָא וְאֶת־מִצְוֹתָיו שְׁמֹר כִּי־זֶה כָּל־הָאָדָם:

The end of the matter, all having been heard: fear G-d, and .keep His commandments; for this is the whole man

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 ומחיי את כולם

"אתה הוא הוי' לבדך; אתה עשית את השמים... ואתה מחיה את כולם." הביטוי מתאר את נתינת החיות המתמדת של ה' לכל מה שברא.

Nehemiah 9:6 נחמיה ט':ו'

אַתָּה־הוּא הו' לְבַדְּךָ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שְׁמִי הַשָּׁמַיִם וְכָל־צָבָאם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאַתָּה מְחִיָּה אֶת־כָּל־וְצָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִּים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heav-
en, the heaven of heavens, with all their host, the earth and
all things that are thereon, the seas and all that is in them,

20 ובפ' תזריע מ"ב ב'

בהערה נאמר שלשון הוזהר בתזריע (מ"ב ב') מועתקת באור התורה על נ"ך: "בטח בה לב בעלה" — זה הקדוש ברוך הוא, שהפקיד אותה על העולם והפקיד בידיה את כלי נשקו; לפי ביאור הרמ"ז, הדברים עוסקים בירידת השכינה.

הערת קה"ת

הלשון נעתק באוה"ת נ"ך-א ע' תרמד וביהל אור ע' קז "בטח בה לב בעלה דא קוב"ה דבג"כ מני לה על עלמא לאתדברא עלה כל זיונין דילי אפקיד בידיה... והרמ"ז פ"י דנאמר על ירידת השכינה".

21 ועמ"ש לעיל פ' תשא ע"פ זה יתנו

המאמר "זה יתנו" פותח במילים "נודע בשערים בעלה": הקדוש ברוך הוא הוא בעלה של כל נשמה יהודית ונותן לכל אחת, ולכן כל האהבה והיראה שבנשמה באות ממנו, "לכל חד לפום שיעורא דיליה" — לכל אחד לפי מידתו ולפי האופן שבו הוא נכנס בשערים, ארבעת שערי האהבה, היראה, התורה והמצוות. זהו אותו פירוש לפסוק שהפסקה הזאת מפתחת.

הערת קה"ת

תו"א פו, ג.

22 בקרב איש ולב עמוק

"פנימיות האדם והלב עמוקים". אדמו"ר הזקן משתמש בביטוי לתיאור העומק הפנימי של האדם, שבו ה' מצמצם את עצמו ונעשה מוכר ומושג.

Psalms 64:7 תהילים ס"ד ז'

יחפשויעולת תמנו חפש מןפש וקרב איש ולב עמוק:

They search out iniquities, they have accomplished a diligent search; even in the inward thought of every one, and the deep heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 לפום מה דמשער בלבו דוקא כל חד וחד לפום ערך שיעורא דיליה

פירוש הוזהר לפסוק "נודע בשערים בעלה": כל אדם מכיר את ה' ודבק בו לפי המידה שהוא משער בלבו. כאן מצטרף לכך הרעיון שה' מצמצם את עצמו כדי שיוכלו להכירו.

Zohar, Vayera 9:153-164 ספר הוזהר, וירא ט':קנ"ג-קס"ד

But of a truth the Holy One makes Himself known to every one according to the measure of his understanding and his capacity to attach himself to the spirit of Divine wisdom; and thus "Her husband is known", not "in the gates" (bishe'arim), but, as we may also translate, "by measure", 'though a full knowledge is beyond the reach of any being

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

24 נודע הוא לשון התקשרות

תניא, פרק ג', מסביר שחכמה, בינה ודעת הן מקורן של המדות, ובסופו מוסבר שדעת פירושה התקשרות וייחוד, כמו ביוהאדם ידע את חוה". אותו מובן של ידיעה כהתקשרות עומד ביסוד הפירוש כאן למילה "נודע".

Tanya, Likkutei Amarim 3:13 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ג':י"ג והדעת, הוא מלשון "והאדם ידע את חוה", והוא לשון התקשרות והתחברות, שמקשר דעתו בקשר אמין וזקק מאד, ויתקע ממששבתו בחוזק בגדולת אי"סוף ברוך-הוא, ואינו מסיח דעתו.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה תניא ספ"ג. פמ"ב.

25 שבמקום שאתה מוצא . . ענותנותו

דברי רבי יוחנן: בכל מקום שאתה מוצא את גדולתו של הקדוש ברוך הוא, שם אתה מוצא את ענותנותו. אדמו"ר הזקן מיישם זאת על כך שה' מצמצם את עצמו כדי שיוכלו להכירו.

Megillah 31a:12-13 מגילה ל"א א:י"ב-י"ג

אמר רבי יוחנן: כל מקום שאתה מוצא גבורתו של הקדוש ברוך הוא, אתה מוצא ענותנותו. דבר זה כתוב בתורה, ושנוי בנביאים, ומשולש בכתובים. כתוב בתורה: "כי ה' אלקיכם הוא אלקי האלוקים ואדוני האדונים", וכתוב בתורה: "עושה משפט יתום ואלמנה". שנוי בנביאים: "כה אמר רם ונשא שוכן עד וקדוש וגו'", וכתוב בתורה: "ונאת דפא ושפל רוח", משולש בכתובים, דכתיב: "סולו לרוכב בערכות בקה שמו", וכתוב בתורה: "אבי יתומים"...

Yohanan said: Wherever you find [mentioned in the Bible] the power of the Holy One, blessed be He, you also find his humility. This fact is stated in the Torah, repeated in the Prophets, and stated a third time in the [Sacred] Writings. It is written in the Torah, "For the L-rd your G-d, He is the G-d of gods and L-rd of lords," and it says immediately afterwards, "He executes justice for the orphan and widow" (Deuteronomy 10:17). It is repeated in the Prophets: "For ... thus said He who

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

הערת קה"ת

מגילה לא, א (וראה הערת כ"ק אדמו"ר בס' המאמרים היש"ת, ע' 40, בדיוק גי' זו. ובלקוטי הגהות לתניא פ"ד).

26 ולכן נק' רצון התחתון

בהערה מצוטט הרבי: במאמר זה "ראש" הוא הרצון התחתון שנולד מן השכל, ו"גולגולת" היא הרצון העליון שלמעלה ממנו — זהו הפירוש המפורש. בכלל, הגולגולת היא חלק מן הראש; לכן כאן, בפסוק שנאמר בו "לגולגולתם", הראש הוא השכל והרצון הבא בעקבותיו. לעומת זאת, ב"כי תשא את ראש", שאינו אומר "לגולגולתם", הראש כולל את הרצון שלמעלה מן השכל.

הערת קה"ת

"בלקו"ת ר"פ במדבר, ש"ראש" הוא רצון התחתון שנולד מהשכל, ו"גולגולת" הוא רצון העליון שלמעלה מהשכל, ויש לומר שזהו בפרטיות, אבל בכללות — גם הגולגולת נכלל בהראש, ולכן בהפסוק "שאו את ראש גוי לגולגולתם" (שבו מדבר בלקו"ת שם) — צריך לומר ש"ראש" הוא המוח [השכל שבמוח והרצון שע"פ שכל] משא"כ בפסוק כי תשא את ראש גוי (שלא נאמר בו לגולגולתם), יש לומר ש"ראש" נכלל גם הגולגולת, הרצון שלמעלה מהשכל — ד"ה כי תשא-תשלי"א (נדפס בקונטרס כ"ב שבט — תנשא) הערה 4.

27 כולא קמי' כלא חשיב

דברי הוזהר שהכול נחשב לאין לפניו. אדמו"ר הזקן משתמש בהם כדי להסביר מדוע המונחים "ממלא כל עלמין" ו"סובב כל עלמין" אינם שייכים לעצמותו של ה'.

Zohar I, 11b זח"א י"א, ב

הערת קה"ת

זח"א י"א, ב.

28 מלך יחיד חי העולמים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת ישתבח.

ראה תו"א סט, ג.

35 ע"פ ואהי אצלו אמן

הקטע שם מסביר שהתורה והמצוות הן רצון העליון, שלמעלה מחכמה, "ראש כל דרגין", ופנימיותה היא תענוג העליון, פנימיות הרצון. הדברים מוסיפים עומק לאמור כאן על הרצון העליון שהתגלה במתן תורה.

הערת קה"ת

לקמן יח, ב.

36 ואנכי מי שאנכי

הקטע שם מסביר ש"מי לי מי לי" היא פנימיות הרצון העליון, שה' הוריד, כביכול, למדרגת "רגליים" — התורה שבעל פה — כמו ב"ואנכי תרגלתי לאפרים" (הושע י"א:ג). עוד נאמר שם שמדרגת "מי לי מי לי" נעלית הרבה משם הוי", שכן שום שם או אות אינם תופסים בה.

הערת קה"ת

ראה לקמן פ, ב. ובהנסמן במאמרי אדה"ז — פרשיות לע' רט. אוה"ת במדבר ו ע' אתרצו.

37 כי חלק ה' עמו

"כי חלק הוי' עמו, יעקב חבל נחלתו". ניצוץ האלקות שבכל יהודי הוא חלקו של ה' עצמו.

Deuteronomy 32:9 דברים ל"ב:ט'

פי חלק Havayah עמו יעקב חבל נחלתו:

For the portion of the L-RD is His people, Jacob the lot of His inheritance

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים לב, ט.

38 ואתם הדבקים בה"

"ואתם הדבקים בהוי' אלקיכם חיים כולכם היום". הפסוק מדבר על הקשר של הנשמה עם ה', שהוא מקור חייה.

Deuteronomy 4:4 דברים ד:ד'

וְאַתֶּם הַדֹּבְקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כָּלְכֶם הַיּוֹם:

But ye that did cleave unto the L-RD your G-d are alive every one of you this day

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ד, ד.

39 בראתיו יצרתיו אף עשיתיו

"כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו, יצרתיו אף עשיתיו". שלושת הפעלים שבפסוק משמשים לתיאור ירידת הנשמה ממקורה, שבעצמותה היא למעלה מהשגת האדם.

Isaiah 43:7 ישעיהו מ"ג:ז'

כל הַנִּקְרָא בְּשִׁמִּי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאֲתִי יִצְרָתִי אֶף-עָשִׂיתִי:

Every one that is called by My name, and whom I have created for My glory, I have formed him, yea, I have made him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי מג, ז.

40 ע"פ יונת בחגוי

המאמר שם מסביר שהנשמה כולה אינה מתלבשת בגוף, משום שהגוף קטן מכדי להכיל אותה; רק הארה ממנה מתלבשת בו, ואילו הנשמה כולה

29 מלכותך מלכות כל עולמים

"מלכותך מלכות כל עולמים, וממשלתך בכל דור ודור". המלכות, המתמייחסת לעולמות, שייכת להארה של אור אין סוף ולא לעצמותו של ה'.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:י"ג

מְלֻכּוֹתֶךָ מְלֻכּוֹת כָּל-עֲלָמִים וּמִשְׁלֶתְךָ בְּכָל-דּוֹר וְדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, יג.

30 אתה הוא קודם שנברא

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Shelah (Shnei Luchos HaBris).

הערת קה"ת

ראה תפלת השחר. שלי"ה ג, ב.

31 אני ה' לא שנית

"כי אני הוי' לא שנית". הבריאה, שעניינה רק הארה של ה', אינה מחוללת שינוי בה' עצמו.

Malachi 3:6 מלאכי ג:ו'

כִּי אֲנִי ה' לֹא שֵׁנִיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי-יַעֲקֹב לֹא כִלִּיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלאכי ג, ו.

32 ותשוקה נפלאה

בהערה נאמר שהקטע הזה, החל במילים "תשוקה נפלאה זו", מצוטט באור התורה על פינחס.

הערת קה"ת

נעתק אוה"ת פנחס ע' אקכג.

33 שעל כל דבור ודבור

רבי יהושע בן לוי: בכל דיבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא, פרחו נשמותיהם של ישראל. אדמו"ר הזקן מסביר זאת כהתגלות הרצון העליון, הנמשך מעצמותו של ה', שהעלה את הנשמות למעלה מכל השגה.

Shabbat 88b:7 שבת פ"ח ב"ז

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֵוִי: בְּשַׁעַת שֶׁעָלָה מִשָּׁה לְמָרוֹם אָמְרוּ מַלְאָכֵי הַשְּׁרָת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, מַה לֵּילִיד אִשָּׁה בֵּינֵינוּ? אָמַר לָהֶן: לְקַבֵּל תּוֹרָה בָּא. אָמְרוּ לִפְנֵינוּ: חֲמֻדָּה גְּנוּזָה שְׁגֻנוּזָה לָךְ תִּשַׁע מֵאוֹת וְשִׁבְעִים וָאַרְבָּעָה דּוֹרוֹת קוֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, אֵתָּה מְבַקֵּשׁ לִיתְּנָה לְבָשָׁר וְדָם? "מָה אֲנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וְכֵן אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ"? "הִי אֲדִינֵנוּ מַה אֲדִיר שְׁמָךְ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתֶּנָּה הוֹדֶךְ עַל הַשָּׁמַיִם!"

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת פח, ב.

34 בד"ה מראיהם ומעשיהם

הקטע שם מבחין בין החסד השייך להשתלשלות ובין "נוצר חסד", שהוא למעלה מאוד מהשתלשלות — מקורו ושורשו — ומתאר את העלייה מדרגה לדרגה. הדבר מתאים לנקודה כאן, שלפיה הדיברות שבסיני באו מעצמותו של ה', למעלה מסדר המדרגות.

הערת קה"ת

46 בביאור ע"פ אלה מסעי

המאמר שם מסביר מדוע כל המסעות היו "עד הירדן ירחו": יריחו, מלשון ריח, היא אור מקיף שלמעלה מן הכלים, וכל מה שמתלבש בכלי נחשב ביחס אליו לצמצום ולגבול. לכן כל מה שעד הירדן ביריחו נקרא עדיין יציאת מצרים, כפי שנאמר בפסוק זה על כל מדרגה שמתחת לרצון העליון.

הערת קה"ת
לקו"ת מסעי צ, ד.

47 בטל רצונך מפני רצונו

בהערה נאמר שבאור התורה יש הגהה על הקטע הזה, על "בטל רצונך מפני רצונו".

הערת קה"ת
אבות ב, ד. — באוה"ת במדבר-ו ע' איתרצו הג"ה לכאן.

48 בטל רצונך מפני רצונו

רבן גמליאל: "עשה את רצונו כרצונך, כדי שיעשה את רצונך כרצונו; בטל את רצונך מפני רצונו". המאמר מייחס את הראשון לרצון התחתון ואת השני לרצון העליון.

Pirkei Avot 2:4 משנה אבות ב:ד

הוא היה אומר, עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו. בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיקטל רצון אחרים מפני רצונך. הלל אומר, אל תפרש מן הצבור, ואל תאמין בעצמך עד יום מותך, ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו, ואל תאמר דבר שאי אפשר לשמע, שסופו להשמע. ואל תאמר לך שאפנה אשנה, שמא לא תפנה:

He used to say: do His will as though it were your will, so that He will do your will as though it were His. Set aside your will in the face of His will, so that he may set aside the will of others for the sake of your will. Hillel said: do not separate yourself from the community, Do not trust in yourself until the day of your death, Do not judge your fellow man until you have reached his place. Do not say something that can-
... not be

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

49 אנכי ה"א

הדיבר הראשון: "אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים". המאמר מפרש את "אנכי" כעצמותו של ה' ממש, את "אלקיך" כניצוץ האלקות שבכל יהודי, ואת יציאת מצרים כיציאה מכל הגבולות.

Exodus 20:2 שמות כ:ב

אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים:

I am the L-RD thy G-d, who brought thee out of the land of Egypt, out of the house of bondage

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
שמות כ, ב.

פסוקה 3

50 וזהו שאו את ראש כוי לגלגלתם

ההערה מציינת שבאור התורה יש הגהה על הקטע הזה, המבארת את עניין הגולגלת, ה"גולגולת".

הערת קה"ת
באוה"ת במדבר-ו ע' איתרצו הג"ה לכאן דמבאר ענין גלגלתא.

נשאת למעלה כמקיף, הנקרא מזל. זו הנקודה כאן: עצם הנשמה נשאר למעלה ודבוק בשורשו.

הערת קה"ת
לקו"ת שה"ש טז, ד.

41 חלק אלו-ה ממעל ממש

"מה חלק אלוה ממעל". בדומה לדברי אדמו"ר הזקן בפרק ב' בתניא, הוא מפרש זאת כך שהנשמה היא חלק ממש מה' שלמעלה; לכן, בשורשה, היא לעולם אינה משתנה.

Job 31:2 איוב ל"א:ב

וְמָה חֵלֶק אֱלֹהִים מִמַּעַל וְנַחֲלַת שְׂדֵי מִמְרָמִים:

For what would be the portion of G-d from above, And the heritage of the Almighty from on high

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Tanya, Likkutei Amarim 2:1 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ב:א

וְנֶפֶשׁ הַשְּׂנִית בְּיִשְׂרָאֵל, הִיא חֵלֶק אֱלֹהִים מִמַּעַל מִמֶּשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נְשִׁמַּת חַיִּים", וְ"אֵתָהּ נִפְחָת בִּי", וְכֵמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּזֶהָר, מֵאֵן דְּנִפְחָ מִתּוֹכָהּ נִפַּח, פִּירוּשׁ, מִתּוֹכִיתוֹ וּמִפְּנִימִיתוֹ, שֶׁתּוֹכִיתוֹ וּפְנִימִיתוֹ הַחַיִּית שֶׁבְּאֵדָם מוֹצִיָּא בְּנִפְחִיתוֹ כִּכְח:

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת
איוב לא, ב. תניא רפ"ב. וראה הנסמן במאמרי אדה"ז — פרשיות לעי שלה.

42 ע"פ כי תצא

הקטע שם מסביר שכדי לשחרר את השכל והרגשות של הנשמה עצמה יש להמשיך אלוקות מן המזל, הנשמה הנמצאת למעלה מן הגוף. "בקשו פניי" הוא פנימיות הלב, הנקודה הפנימית הנסתר שבו, שאתה יש לבקש ולהוציא מהעלם לגילוי: "את פניך הוי' אבקש" הוא פנימיות הוי', הנמשכת בימי הסליחות ובמשך השנה כולה באמצעות התורה והמצוות.

הערת קה"ת
לקו"ת שם לו, ב.

43 בקשו פני את פניך ה' אבקש

"לך אמר לבי בקשו פני, את פניך הוי' אבקש". הדברים מפנים לביאור שבמאמר על "כי תצא".

Psalms 27:8 תהילים כ"ז:ח

לֵךְ אֶמַר לִבִּי בִקְשׁוּ פָנַי אֶת־פְּנֶיךָ ה' אֲבַקֶּשׁ:

In Thy behalf my heart hath said: 'Seek ye My face'; Thy face, L-RD, will I seek

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 וזהו אשר הוצאתיך מארץ מצרים

בהערה נאמר שבאור התורה יש הגהה על הקטע הזה, על המילים "אשר הוצאתיך מארץ מצרים".

הערת קה"ת
באוה"ת במדבר-ו ע' איתרצו הג"ה לכאן.

45 ע"פ וספרתם

המאמר שם מסביר שכדי להגיע לגילוי "מי לי מי לי" בשבועות יש לספור את העומר — "תספרו חמישים יום": ארבעים ותשעה שערי בינה, כנגד שבע המדות שכל אחת מהן כלולה משבע, והשער החמישים הכולל את כולן. הוא מראה את הדרך לגילוי המתואר כאן.

הערת קה"ת
לקמן י, ג.

החיבור של הנשמה לשורשה, שנפעל באמצעות "נשיאת ראש".

הערת קה"ת
תו"א פו, ג.

56 וע"פ ויקהל משה

הטקסט מפנה גם למאמר בתורה אור על "ויקהל משה", בעניין שורש הנשמה למעלה, שבו מאיר הרצון העליון.

הערת קה"ת
תו"א פט, ג.

57 וזהו ענין ספירת העומר

ההערה אומרת שבאור התורה יש הגהה על קטע זה בעניין ספירת העומר.

הערת קה"ת

באוה"ת במדבר-ו ע' א'תרצט הג"ה לכאן. וראה בד"ה במדבר סיני — תשמ"ז ובהערות לשם.

58 כפי' אמור בפ' וספרתם

המאמר שם, על "וספרתם לכם ממחרת השבת", מסביר שבאמצעות ספירת העומר נמשכים אורות מקיפים מלמעלה למטה; "היום יום אחד לעומר", כי יום הוא חסד, ועל כן גם רצון הנפש הבהמית מתבטל, וכך התאפשר מתן תורה בשבועות.

הערת קה"ת
לקו"ת שם לה, ד.

59 והיינו ע"י בחי' אהל מועד

ההערה מפנה לאור התורה על ויקרא, לעניין אוהל מועד כצינור להמשכת הרצון העליון.

הערת קה"ת
אוה"ת ויקרא ע' שכז.

60 ונועדתי שמה לבניי

"ונועדתי שם לבני ישראל, ונקדש בכבודי". אדמו"ר הזקן גוזר את המילה "מועד" שבביתו "אוהל מועד" מהמילה "ונועדתי" שבפסוק זה.

Exodus 29:43 שמות כ"ט:מ"ג

וְנוֹעַדְתִּי שָׁמָּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִקְדַּשׁ בְּכַבְדִּי:

And there I will meet with the children of Israel; and [the Tent] shall be sanctified by My glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
שמות כט, מג.

61 נודע בשערים בעלה

"נודע בשערים בעלה". כאן הדבר מייצג את הקשר עם ה' הנוצר באמצעות דעת — "ונועדתי" — בניגוד לקשר הנעלה יותר של "ונועדתי".

Proverbs 31:23 משלי ל"א:כ"ג

נוֹדַע בְּשַׁעְרִים בְּעֵלָה בְּשִׁכְתּוֹ עִם זִקְנֵי אֶרֶץ:

Her husband is known in the gates, When he sitteth among the elders of the land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

62 ונועדתי ונועדתי הוא ענין אחד . . אנכי מי שאנכי

ההערה אומרת שהקטע, מ"ונועדתי ונועדתי הוא ענין אחד" ועד "אנכי מי שאנכי", מועתק באור התורה על נ"ך.

הערת קה"ת
נעתק באוה"ת נ"ך-א ע' תרמו.

51 שאו את ראש וגוי לגולגולותם

"שאו את ראש כל עדת בני ישראל... לגולגולותם". כאן הפסוק נקרא כהעלאת הרצון התחתון אל עצם הנשמה, אל ה"גולגולת" שלה.

Numbers 1:2 במדבר א'ב'

שָׂאוּ אֶת־רָאשׁ כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת כָּל־זָכָר לְגִלְגֻלָּתָם:

Take ye the sum of all the congregation of the children of Israel, by their families, by their fathers'houses, according to the number of names, every male, by their polls

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 עונותיכם מבדילים

"עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם". החטא הוא שמונע מעצם הנשמה להאיר בגוף.

Isaiah 59:2 ישעיהו נ"ט:ב'

כִּי אִם־עֲוֹנוֹתֵיכֶם הִיוּ מִבְּדִילִים בֵּינֵיכֶם לְבֵין אֱלֹהִיכֶם וְחַטְאוֹתֵיכֶם הִסְתִּירוּ פָנִים מִכֶּם מִשְׁמוֹעַ:

But your iniquities have separated Between you and your G-d, And your sins have hid His face from you, That He will not hear

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
ישע"י נט, ב.

53 ונכרתה הנפש ההיא מלפני

"ונכרתה הנפש ההיא מלפני, אני הוי". אדמו"ר הזקן משווה כריתה זו לגוף שנכרת מראשו.

Leviticus 22:3 ויקרא כ"ב:ג'

אָמַר אֲלֵהֶם אֲלֵהֶם לְדֹרֹתֵיכֶם כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־יִקְרַב מִכָּל־זֶרְעְכֶם אֶל־הַקֹּדֶשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִּישׁוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַה' וְטִמְאַתּוּ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִלִּפְנֵי אֲנִי ה'

Say unto them: Whosoever he be of all your seed throughout your generations, that approacheth unto the holy things, which the children of Israel hallow unto the L-RD, having his uncleanness upon him, that soul shall be cut off from before Me: I am the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
ויקרא כב, ג.

4 פסוק

54 אם הי' נמצא ברפואות לחבר גופו אל ראשו

ההערה אומרת שהרבי שם, כשהוא משווה בין בכא מציעא ק"ז ע"ב לבכא בתרא ע"ד ע"ב, מצביע על הדיוק הרב בלשון רבותינו נשיאנו בביטוי התנאי "אילו נמצא תרופה".

הערת קה"ת

להעיר מב"מ (קו, ב) הרוגי חרב. פרש"י כ"י מי לאו כ"י עבדי להו סמא וחי. וב"ב (עד, ב) שאינו מצוי כלל. וגם בזה נראה גודל דיוק ל"י רבותינו נשיאנו — לקו"ש חל"ט ע' 207 הערה 68.

55 סדיה שמאלו תחת לראשי

בסוף המאמר מדובר על כל המצוות, הן סור מרע והן עשה טוב, ובייחוד על הצדקה, המביאות ל"חיבוק" שאינו נפסק, פנים אל פנים. הדבר ממחיש את

פסוקה 5

68 ובחנות המשכן יקימו

"כאשר המשכן נוסע, הלויים יורידו אותו, וכאשר המשכן יגיע למנוחה, הלויים יקימו אותו". אדמו"ר הזקן מפרש את "הגעתו למנוחה" כירידת הנשמה אל הגוף, שאותה מרימה עבודת הלויים.

Numbers 1:51 במדבר א:נ"א

ובנסע המשכן יורידו אתו הלויים ובחנת המשכן יקימו אתו הלויים והערב הקרב יומת:

And when the tabernacle setteth forward, the Levites shall take it down; and when the tabernacle is to be pitched, the Levites shall set it up; and the common man that draweth nigh shall be put to death

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר א, נא.

69 גרש את האמה הזאת

שרה אומרת לאברהם: "גרש את האמה הזאת ואת בנה, כי בן האמה הזאת לא יירש עם בני, עם יצחק". שמו של גרשון קשור למילה "גרש", ולגירוש הרע.

Genesis 21:10 בראשית כ"א:י

ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת־בנהּ כי לא יירש בן־האמה הזאת עם־בני עם־יצחק:

Wherefore she said unto Abraham: 'Cast out this bondwoman and her son; for the son of this bondwoman shall not be heir with my son, even with Isaac'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כא, י. באוה"ת ויקרא א' ע' צד כתב דממה שמבואר כאן בפ"י גרש את האמה הזאת "יובן מ"ש בכס"מ [לת"ז תי' כ דמ"ב ע"א] בפ"י המשנה פ"ח דפרה משנה ג' ע"ש.

70 שמאל דוחה

"תהא יד שמאל דוחה תמיד ויד ימין מקרבת". השמאל, צד הגבורה, הוא הכוח המגרש את הרע.

Sotah 47a:6-7 סוטה מ"ז א:ו-ז

תנו רבנן: לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת, לא כאלישע שדחפו לגחזי בשתי ידיו, ולא כיהושע בן פרחיה שדחפו לישו הנוצרי מתלמידיו בשתי ידיו. אלישע מאי היא, דכתיב: "ויאמר נעמן הואל קח כפרים", וכתבי: "ויאמר אליו לא לבי הלה כאשר הפך איש מעל מרכבתו לקראתה העת לקחת את הכסף ולקחת בגדים וזיתים וכרמים וצאן ופקר ועבדים ושפחות".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

סוטה מז, א. וש"נ.

71 איזהו גבור הכובש

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

אבות רפ"ד.

63 ע"פ להקריב לי במועדו

ההערה מזהה את המאמר על "להקריב לי במועדו", שאליו מפנה הטקסט, כמאמר הנדפס בסידור.

הערת קה"ת

סידור לג, ד.

64 להקריב לי במועדו

"קרבני לחמי... תשמרו להקריב לי במועדו". הטקסט מפנה למאמרו על פסוק זה, שם מוסבר עניינו של "מועד".

Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב'

צו את־בני ישראל ואמרת אליהם את־קרבני לחמי לאשי ריח ניהחי תשמרו להקריב לי במועדו:

Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65 בזהר פי ויגש דר"ו ע"ב

ההערה אומרת שנוסף טעם הוזהר הזה מועתק באור התורה על ויקרא, ובעניין זה יש חומר נוסף בעמוד 428.

הערת קה"ת

הלשון נעתק באוה"ת ויקרא ב' ע' תכה. יהל אור ע' קפט. וראה שם ע' תכה. ראה סה"מ תרנ"ב ע' קל. ובוהר משפטים דצ"ז ע"א:

66 אחזתיו ולא ארפנו

"אחזתיו ולא ארפנו, עד שהבאתיו אל בית אמי ואל חדר הורתי". אדמו"ר הזקן מפרש את "הבית" ואת "החדר" כתורה שככתב ותורה שבעל פה, שהן משכנו של הרצון העליון.

Song of Songs 3:4 שיר השירים ג:ד'

כמעט שעברתי מהם עד שמצאתי את שאהבה נפשי אחזתיו ולא ארפנו עד־שהביאתיו אל־בית אמי ואל־חדר הורתי:

Scarce had I passed from them, When I found him whom my soul loveth: I held him, and would not let him go, Until I had brought him into my mother's house, And into the chamber of her that conceived me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ג, ד.

67 מים שירדים

הגמרא משווה את דברי התורה למים: כשם שהמים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך, כך התורה מתקיימת אצל הענווים. אדמו"ר הזקן משתמש בדימוי זה לתיאור אופן עבודתם של הכוהנים — המשכה מלמעלה למטה.

Taanit 7a:3 תענית ז' א:ג'

אמר רב יהודה: גדול יום הגשמים כיום שניתנה בו תורה, שנאמר: "יערף כמטר לקחי", ואין "לקח" אלא תורה, שנאמר: "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו". רבא אמר: יותר מיום שניתנה בו תורה, שנאמר: "יערף כמטר לקחי", מי נתלה במי? הוי אומר: קטן נתלה בגדול.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה תענית ז, א.

ויקרא כו, ח.

76 כי לא בחפזון תצאו

"כי לא בחפזון תצאו, ובמנוסה לא תלכו, כי הוי' הולך לפניכם". בגאולה העתידה לא יהיה צורך לברוח, כי הסטרא אחרא תהיה מוכנעת.

Isaiah 52:12 ישעיהו נ"ב:י"ב

כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו כי יהלך לפניכם Havayah ומאספכם אליי ישראל:

For ye shall not go out in haste, Neither shall ye go by flight;
For the L-RD will go before you, And the G-d of Israel will be
your rearward

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיה נב, יב. — בכת"י 1999 מציין להמשך וככה-תרל"ז סעי' א דשם מבאר דהטעם שלא יצאו בחפזון כי הולך לפניהם ה' ע"ש.

77 שרה . . מלכותו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה לקו"ת (להאריז"ל) ח"ש כג, ב.

78 לאברהם . . חסד

על המילים "שומר הברית והחסד" אומר הזוהר: "החסד — זה אברהם". אדמו"ר הזקן מפרש את דברי שרה לאברהם כמלכות הפונה אל חסד העליון.

Zohar I, 47b זח"א מז, ב

הערת קה"ת

ראה זח"א מז, ב. הנסמן במאמרי אדה"ז — פרשיות לע' תקפ.

79 לא כאברהם שיצא ממנו

הגמרא מספרת על סעודת העתיד, שבה אברהם מסרב להוביל את ברכת המזון, משום שישמעאל יצא ממנו. בהערת קה"ת מובא הדבר יחד עם הספרי על אותו פסוק.

Pesachim 119b:5 פסחים קי"ט ב:ה'

ואומר להן: איני מברך, שיצא ממני ישמעאל. ואמר לו ליצחק: טול וברך. ואמר להן: איני מברך, שיצא ממני עשו. ואמר לו ליצחק: טול וברך. ואמר להם: איני מברך, ששנאתי שתי אחיות בתייחן, שעתידה תורה לאוסרן עלי.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ספרי האזינו פשי"ב. פסחים קיט, ב.

80 לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל

על הפסוק "כי חלק הוי' עמו", אומר הספרי שמאברהם יצאו סיגים — ישמעאל ובני קטורה — ומיצחק יצא עשו, ואילו כל בני יעקב נולדו ראויים. הטקסט מביא את הביטוי של חז"ל על ישמעאל, המתאר אותו כשורש טמא שיצא מאברהם.

Sifrei Devarim 312:1-2 ספרי דברים ש"ב:א-ב'

... צאו מתוך שלי, אי אפשי שתהיו בתוכה, תנו לי חלקי שאהא מכיריו. כך קשבא אברהם אבינו לעולם יצאה ממנו פסולת, ישמעאל וכל בני קטורה. בא יצחק לעולם יצאה ממנו פסולת, עשו וכל אלופי אדם. חזרו להיות רעים יותר מן הראשונים. וכשבא יעקב לא יצאה ממנו פסולת, אלא נולדו כל בניו כשרים, כענין שצאמר (בראשית כה

72 איזהו גבור הכובש את יצרו

בן זומא אומר: "איזהו גיבור? הכובש את יצרו". גבורה רוחנית היא הכוח להתגבר על היצר הרע ולגרשו.

Pirkei Avot 4:1 משנה אבות ד':א'

בן זומא אומר, איזהו חכם, הלומד מכל אדם, שצאמר (תהלים קיט) מכל מלמד השפילתי כי עדותיך שיחה לי. איזהו גבור, הכובש את יצרו, שצאמר (משלי טז) טוב ארך אפים מגבור ומשל ברוחו מלכד עיר. איזהו עשיר, השקם בקלקו, שצאמר (תהלים קכח) יגיע כפיה כי תאכל אשירי וטוב לה. אשירי, בעולם הזה. וטוב לה, לעולם הבא. איזהו מכבד, המכבד את הבריות, שצאמר (שמואל א ב) כי מכבדי אכבד ובני יקלו:

Ben Zoma said: Who is wise? He who learns from every man, as it is said: "From all who taught me have I gained understanding" (Psalms 119:99). Who is mighty? He who subdues his [evil] inclination, as it is said: "He that is slow to anger is better than the mighty; and he that rules his spirit than he that takes a city" (Proverbs 16:32). Who is rich? He who rejoices in his lot, as it is said: "You shall enjoy the fruit ... of your labors, you shall be happy

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

73 כי ברח העם

"ויוגד למלך מצרים כי ברח העם". בריחתם הראתה שהרע שבתוכם עדיין היה חזק.

Exodus 14:5 שמות י"ד:ה'

ויגד למלך מצרים כי ברח העם ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל-העם ויאמרו מהזאת עשינו כיישאלנו את ישראל מעבדנו:

And it was told the king of Egypt that the people were fled; and the heart of Pharaoh and of his servants was turned towards the people, and they said: 'What is this we have done, that we have let Israel go from serving us

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יד, ה.

74 כמ"ש במ"א

בכתב יד זה, בכתב ידו של הצמח צדק עצמו, אחרי "כפי שמבואר במקום אחר" מופיע "(בפרשת בהר)", המציין את המקום.

הערת קה"ת

בבז"ב 1102 בגוכ"ק הצ"צ נוסף: "(כפ' בהר)". וראה תניא פרק לא ובליקוט פ"י שם.

75 ורדפו מכם חמשה מאה

"חמישה מכם ירדפו מאה, ומאה מכם ירדפו רבבה". הקדושה רודפת, והרע נס מפניה.

Leviticus 26:8 ויקרא כ"ו:ח'

ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו ונפלו איביכם לפניכם לחרב:

And five of you shall chase a hundred, and a hundred of you shall chase ten thousand; and your enemies shall fall before you by the sword

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

85 ולו יקחת עמים

ברכת יעקב ליהודה: "לא יסור שבט מיהודה... ולו יקחת עמים". אדמו"ר הזקן קושר בין "יקחת" ל"יקחת", לאסיפת הנשמה אל מקורה.

Genesis 49:10 בראשית מ"ט:י

לא־יִסּוּר שֶׁבֶט מִיְהוּדָה וּמַחֲקֵק מִבֵּין רִגְלָיו עַד כִּי־בֹא שִׁילָה וְלוֹ יִקְחֶת עַמִּים:

The sceptre shall not depart from Judah, Nor the ruler's staff from between his feet, As long as men come to Shiloh; And unto him shall the obedience of the peoples be

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית מט, י.

86 ורוחו ונשמתו אליו יאסוף

"אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף". הפסוק מתאר את הנשמה הנאספת בחזרה אל מקורה, בחינת קהת.

Job 34:14 איוב ל"ד:יד

אִם־יָשִׁים אֱלֹוֹ לְבוֹ רֹחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֱלֹוֹ יֶאֱסֹף:

If He set His heart upon man, If He gather unto Himself his spirit and his breath

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב לד, יד.

87 רשפי אש שלהבת

"כי עזה כמות אהבה... רשפיה רשפי אש שלהבתיה". עליית הנשמה דומה ללהבה העולה כלפי מעלה.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח:ו

שִׁימֵנִי כַחֲתָם עַל־לִבִּי כַחֲתָם עַל־זִרְעֹךָ כִּי־עֲזָה כְּמוֹת אֶהְבֶּה קֶשֶׁה כְּשֹׂאֹל קִנְיָה רֶשֶׁפִּיהָ רֶשֶׁפִּי אֵשׁ שְׁלֵהֲבֶתֶיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ח, ו.

88 בהתאסף ראשי עם

"בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל". המילה "אסיפה" משמשת לתיאור כינוס שבטי ישראל, ולכן אינה משמשת ביחס לקהת.

Deuteronomy 33:5 דברים ל"ג:ה

וַיְהִי בִישְׁרוּן מֶלֶךְ בְּהַתְּאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל:

And there was a king in Jeshurun, When the heads of the people were gathered, All the tribes of Israel together

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים לג, ה.

89 דאתהפכא . וחשוכא לנהורא

ביטוי בוהר לתהליך של הפיכת מרידות למתיקות וחושך לאור. שינוי זה הוא עבודת הלוויים בבחינת קהת.

Zohar I, 4a זח"א ד, א

הערת קה"ת

כו): "ויעקב איש תם יושב אהלים". מהיכן המקום מכיר את חלקו? מיעקב, שנאמר: כי חלק ה' עמו יעקב חבל...

For the portion of the L-rd is His people": (Devarim 32:9) An analogy: A king had a field and gave it to tenant-farmers, who began to steal from it — upon which he gave it to their sons — who began to be worse than the first. When a son was born to him, he said to them: Get out of what is mine. You cannot remain there. Give me my portion so that I can recognize it. Similarly, when our father Abraham came to the ... world, there issued from

Vocalized Edition (CC-BY-NC) • Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY)

פסקה 6

81 ומררי הוא ענין המרידות

הקטע שם, המסביר מדוע המרור מונח באמצע קצרת הסדר, מפנה לשלושת הלוויים שבמאמר זה ("מררי היא בחינת המרידות") ומציין שגם לקוטי תורה של האריז"ל על נשא אומר כך. המרידות שייכת לגבורות, אך המרור נמצא בקו האמצעי, משום שהמרידות מעוררת רחמים רבים, ובאמצעותה מגיעים למצה של "בטל רצונך".

הערת קה"ת

ראה לקמן שה"ש טו, א שכי"ה בלקו"ת להאריז"ל פי נשא.

82 בחשך ילך

על מי שמת בלידתו נאמר: "כי בא בהבל והולך בחושך". אדמו"ר הזקן מחיל זאת על ימי חיים שעברו בריחוק משורש הנשמה.

Ecclesiastes 6:4 קהלת ו:ד

כִּי־בְהֶבֶל בָּא וּבְחֹשֶׁךְ יֵלֵךְ וּבְחֹשֶׁךְ שָׁמוֹ יִכָּסֶה:

for it cometh in vanity, and departeth in darkness, and the name thereof is covered with darkness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

83 הבל ורעות רוח

הפזמון החוזר של קהלת: "גם זה הבל ורעות רוח". אלה "לבושים צואים" שבהם האדם מלביש את נשמתו.

Ecclesiastes 4:4 קהלת ד:ד

וְרֵאִיתִי אֲנִי אֶת־כָּל־עֲמֹל וְאֵת כָּל־פְּשָׁרוֹן הַמַּעֲשֶׂה כִּי הִיא קִנְיַת־אִישׁ מִרְעָהוּ גַם־זֶה הֶבֶל וּרְעוּת רֹחַ:

Again, I considered all labour and all excelling in work, that it is a man's rivalry with his neighbour. This also is vanity and a striving after wind

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ד, ד.

84 מחשבות אדם ותחבולותיו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

מוסף דר"ה.

זח"א ד, א.

90 ע"פ נשא את ראש בני גרשון

המאמר שם קושר את שלושת מילויי השמות, ע"ב, ס"ג ומ"ה, המקבילים לחכמה, בינה וז"א, לשלוש משפחות הלויים שנשאו את המשכן — גרשון, קהת ומררי — ומבאר את דברי לאה בעת לידת לוי: "הפעם ילווה אישי אלי".

הערת קה"ת

לקמן כא, ג ואילך.

91 עבודת הלויים . . ממטה למעלה

ההערה מפנה לאור התורה על בראשית בעניין עבודת הלויים מלמטה למעלה.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת בראשית-א דף קצ, א ואילך.

92 ובא אהרן ובניו

"ובא אהרן ובניו בנסוע המחנה והורידו את פרוכת המסך וכסו בה את ארון העדות". הכוונה מכסים ומלבישים את הקדושה, בתנועה מלמעלה למטה.

Numbers 4:5 במדבר ד:ה'

ובא אהרן ובניו בנסוע המחנה והורידו את פרכת המסך וכסו בה את ארון העדות:

when the camp setteth forward, Aaron shall go in, and his sons, and they shall take down the veil of the screen, and ;cover the ark of the testimony with it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ד, ה.

93 ולא יבאו לראות

"אך לא יבואו לראות כבלע את הקודש ומתו". לבני קהת, שעבודתם עולה מלמטה, אין חלק בכיסוי זה.

Numbers 4:20 במדבר ד:כ'

ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו:

but they shall not go in to see the holy things as they are being covered, lest they die

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ד, כ.

פסוקה 7

94 כל האומר אין לי אלא תו

"האומר: אין לי אלא תורה", אין לו אפילו תורה. אדמו"ר חזקן מפרש זאת כך: הכיסופים של האדם צריכים להיות לה עזמו, ולא לתורה בלבד.

Yevamot 109b:4-5 יבמות ק"ט ב"ד-ה'

ערכי שלציון — דעבדי שלוף דוץ. תוקע עצמו לדבר הלכה — דתנא, רבי יוסי אומר: כל האומר אין לו תורה — אין לו תורה. פשיטא! אלא: כל האומר אין לו אלא תורה — אין לו אלא תורה. הא נמי פשיטא! אלא דאפילו תורה אין לו. מאי טעמא? אמר רב פפא, אמר קרא: "ולמדתם ועשיתם" — כל שישנו בעשיה ישנו בלמידה, כל שאינו בעשיה אינו בלמידה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יבמות קט, ב.

95 אחותי ולא ארפנו אחותי דוקא אלא שהבאתי אל בית אמי

"אחותי בו ולא ארפה ממנו, עד שהבאתי אותו אל בית אמי". הנשמה אוחות בוד' עצמו, ובאמצעות אהרן מכניסה אותו אל התורה, "בית אמי".

Song of Songs 3:4 שיר השירים ג:ד'

כמעט שעברתי מהם עד שמצאתי את שאהבה נפשי אחותי ולא ארפנו עד שהביאתי אל בית אמי ואליה הורתי:

Scarce had I passed from them, When I found him whom my soul loveth: I held him, and would not let him go, Until I had brought him into my mother's house, And into the chamber of her that conceived me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

96 אהרן הכהן העליון המביא

הזוהר על קורח, המצוטט בטקסט, עוסק בכך שאהרן ובניו מכסים את כלי הקודש, ולאחר מכן יכולים בני קהת להתקרב; וכן בעבודה הפנימית של הקטורת, שהופקדה בידי הכהן.

Zohar, Korach 5:22-7:29 ספר הזוהר, קרח ה':כ"ב-ז:כ"ט

So here, when Moses saw wrath impending he at once told Aaron, who was the "friend" of the Matrona, to take the incense, which increases peace in the world and binds the knot of faith, which is the joy of higher and lower and effects the removal of wrath. R. Eleazar said: 'It is written "Cut ye not off the tribe of the families of the Kohathites from among the Levites" (Num. 4, 18), because they are the main ... stock of the Levites, and further, "This do unto them that

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

97 עוטה אור כשלמה

"מתעטף באור כשלמה, נוטה שמים כיריעה". הטקסט קושר זאת לדבר ה' המגיע לישראל באמצעות משה ואהרן.

Psalms 104:2 תהילים ק"ד:ב'

עטה אור כשלמה נוטה שמים כיריעה:

Who coverest Thyself with light as with a garment, who ;stretchest out the heavens like a curtain

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

98 שאו את ראש

הזוהר על פינחס, האחרון מבין המקורות שהטקסט מביא על "שאו את ראש", דורש את הפסוק "שאו שערים ראשיכם": השערים הם חמישים שערי בינה של מעלה, ולכל אחד מהם יש "ראש", כדי שיוכל להתפשט ולהיכלל באחרים.

Zohar, Pinchas 113:775-777 ספר הזוהר, פנחס קי"ג:תשע"ה-תשע"ז

99 שררך אגן

"שררך אגן הסהר, אל יחסר המזג". המקור המדרשי האחרון שהטקסט מביא על "שאו את ראש" הוא Shir HaShirim Rabbah על פסוק זה.

Song of Songs 7:3 שיר השירים ז:ג'

שררך אגן הסהר אל יחסר המזג בטנה ערמת חטים סוגה בשושנים:

Thy navel is like a round goblet, wherein no mingled wine is wanting; Thy belly is like a heap of wheat Set about with lilies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

100 | הערת קה"ת מפנה לZohar, Vayechi 46:476-47:484 למילים האלה.

Zohar, Vayechi 46:476-47:484 ספר הזהר, ויחי מ"ו:תע"ו-מ"ז:תפ"ד

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, דרך (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daf Shevui (CC0); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Vocalized Edition (CC-BY-NC); Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. [/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/bamidbar/1/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/bamidbar/1/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק